

DE TAAK EN BEVOEGDHEID VAN DE TESTAMENTUITVOERDER

Aantal woorden: 18.601

Bernard Desmet

Studentennummer: 01100554

Promotor: Prof. dr. Annelies Wylleman

Copromotor: Mevr. Charlotte Willemot

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de richting Notariaat

Academiejaar: 2016 - 2017

Voorwoord

Na de masterproef in de opleiding ‘master in de rechten’ werden we dit jaar opnieuw geprikkeld om een boeiend en actueel eindwerk neer te pennen. Deze keer omtrent een onderwerp in verband met het notariaat.

Ik koos voor het onderwerp ‘de taak en bevoegdheid van de testamentuitvoerder’. Een interessant en uitdagend onderwerp waarover op zichzelf nog niet zo veel juridische bronnen en rechterlijke uitspraken bestaan. Met deze masterproef hoop ik bij te dragen aan de kennis over en de bekendheid van deze interessante rechtsfiguur.

Dankwoord

Deze thesis zou niet tot stand gekomen zijn zonder de steun, de hulp en de warmte van een aantal personen. Een dankwoord is hier op z'n plaats.

In de eerste plaats wil ik mijn ouders, mijn vriendin, mijn zus en haar vriend bedanken voor hun onvoorwaardelijke liefde en steun gedurende al deze jaren. Zij zullen voor eeuwig mijn dankbaarheid genieten.

In tweede instantie wens ik ook mijn promotor prof. dr. Annelies Wylleman te bedanken voor de kans om deze masterproef te schrijven. Tevens wens ik ook mevrouw Lies Pottier te bedanken voor haar waardevolle begeleiding en hulp.

Ten slotte wil ik ook mijn vrienden bedanken. Zij brachten de voorbije jaren de nodige humor en vriendschap.

Allen bedankt.

Bernard Desmet

Destelbergen, april 2017.

Inhoudsopgave

AFDELING I. ALGEMENE INLEIDING	1
Hoofdstuk 1. Situering.....	1
Hoofdstuk 2. Onderzoeksopzet.....	3
AFDELING II. DE TESTAMENTUITVOERDER.....	5
Hoofdstuk 1. Begrip.....	5
§1 De testamentuitvoerder is geen vereffenaar	5
§2 Kwalificatie.....	5
§3 Ratio.....	6
Hoofdstuk 2. De aanstelling van de testamentuitvoerder.....	7
§1 Vormvereisten	7
§2 Aanduiding	8
2.1. Wie duidt de testamentuitvoerder aan?	8
2.2. Wie kan als testamentuitvoerder aangesteld worden?.....	8
2.2.1. Principe.....	8
2.2.2. Wettelijke beperkingen	9
2.2.3. De notaris als testamentuitvoerder?	9
2.2.4. Substitutieregeling.....	11
§3 Aanvaarding van het mandaat	13
Hoofdstuk 3. Het bezitsrecht van de testamentuitvoerder.....	13
§1 Belang.....	13
§2 Toekenning van het bezitsrecht	14
§3 Juridische aard van het bezitsrecht	14
§4 Omvang van het bezitsrecht.....	15
4.1. Voorwerp.....	15
4.2. Duur	16
§5 Realisatie van het bezitsrecht	17
Hoofdstuk 4. Het einde van de testamentuitvoering	17
§1 Oorzaken van beëindiging	17
§2 Aansprakelijkheid	18
2.1. Aard en omvang.....	18
2.2. Titarissen.....	19
2.3. Rekening en verantwoording	19
2.3.1. Algemeen.....	19
2.3.2. Vrijstelling van rekening en verantwoording.....	20
2.4. Pluraliteit van testamentuitvoerders.....	21
§3 Vergoeding van de kosten.....	21
§4 Honorarium	22
4.1. Beginsel	22
4.2. Bedrag.....	23
4.3. De verloning en de erfbelasting.....	24
AFDELING III. TAKEN EN BEVOEGDHEDEN.....	25
Hoofdstuk 1. Inleiding.....	25
Hoofdstuk 2. Bewarende maatregelen	25
§1 Het verzegelen van de nalatenschap	26
§2 De boedelbeschrijving.....	27
§3 Andere bewarende maatregelen.....	28
Hoofdstuk 3. De uitvoering van het testament.....	29
§1 De algemene opdracht om het testament te laten gelden	29
§2 De eigenlijke uitvoering van het testament.....	29
2.1. Uitkeren van de legaten	30
2.2. Verkoop van de goederen	31
2.3. Betaling van de schulden	32
2.4. Innen van de schuldvorderingen	32
2.5. Het (doen) uitvoeren van de extrapatrimoniale beschikkingen.....	33
2.6. De aangifte van de nalatenschap.....	34

2.6.1. Verplichting tot de aangifte van de nalatenschap?	34
2.6.2. Gerechtigd tot de aangifte van de nalatenschap?	34
2.7. De post mortem stichting	36
Hoofdstuk 4. Het afleggen van rekening en verantwoording	37
Hoofdstuk 5. Uitbreiding van de bevoegdheden.....	37
AFDELING IV. DE INZETBAARHEID IN DE PRAKTIJK.....	40
Hoofdstuk 1. Algemeen	40
Hoofdstuk 2. Capita selecta	41
§1 De testamentaire handhavingsbepalingen	41
1.1. Algemeen	41
1.2. De alternatieve beschikking	41
1.3. Gehandicapte kinderen	41
§2 De digitale nalatenschap.....	42
AFDELING V. ALGEMENE CONCLUSIE.....	44
BIBLIOGRAFIE.....	46
BIJLAGEN	50
Overzicht clausules.....	50

AFDELING I. ALGEMENE INLEIDING

Hoofdstuk 1. Situering

1. De testamentuitvoerder wordt in de rechtsleer vaak omschreven als ‘*het verder levend geweten van de overledene*’¹. Het gaat in essentie om de persoon die zal waken over de uitvoering van het testament volgens de wil van de testator na diens overlijden. Het gaat in dat opzicht om een soort mandaat *post-mortem*².

2. De figuur van de testamentuitvoerder is ontstaan en ontwikkeld onder de invloed van de Kerk in de middeleeuwen³. In deze periode was het gebruikelijk om door middel van schenkingen en legaten aan de Kerk een plaatsje voor zichzelf in het hiernamaals te reserveren. Opdat de schenking geldig zou zijn, was een daadwerkelijke overdracht aan de begunstigde noodzakelijk (de *traditio*)⁴. Omdat deze schenkingen regelmatig op het sterfbed plaatsvonden, was dit meestal niet meer mogelijk door de schenker zelf. Deze vroeg dan aan een vertrouwenspersoon om de *traditio* uit te voeren⁵. Ook in het geval van legaten bij testament, waarvan de Kerk vaak beneficiaris was, werd er vaak voor geopteerd om een vertrouwenspersoon aan te stellen om de *traditio* te volbrengen⁶. Onder invloed van de toen almachtige Kerk, die er alle financiële belang bij had, beschikte de testamentuitvoerder over een ruim palet aan bevoegdheden en privileges⁷. Zo verkreeg hij onder andere van rechtswege de *saisine* van de meubels (of soms zelfs van de gehele nalatenschap) en konden de erfgenamen zelfs geen einde stellen aan deze *saisine* door aan de testamentuitvoerder een som aan te bieden die volstond om de legaten uit te keren. Hetgeen daarentegen naar huidig recht wel mogelijk is (art. 1027 BW)⁸. Hij was dus *de facto* de vereffenaar van de nalatenschap.

¹ A. VANDEWIELE, “Oude dagregelingen in de notariële praktijk” in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 102, nr. 41.

² F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 311, nr. 1.

³ J. SIMON, *L’exécuteur testamentaire: exposé critique de la doctrine et de la jurisprudence belges et françaises*, Brussel, Bruylant, 1917, 11, nr. 4; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1423, nr. 1327.

⁴ T. DE VOGELARE, *Testamenten anno 2013: balanceren op de grenzen van de wilsautonomie*, Brussel, Larcier, 2013, 88.

⁵ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 337.

⁶ T. DE VOGELARE, *Testamenten anno 2013: balanceren op de grenzen van de wilsautonomie*, Brussel, Larcier, 2013, 88.

⁷ J. SIMON, *L’exécuteur testamentaire: exposé critique de la doctrine et de la jurisprudence belges et françaises*, Brussel, Bruylant, 1917, 12, nr. 5.

⁸ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1423, nr. 1327.

3. Sinds de inwerkingtreding van het Napoleontisch Burgerlijk Wetboek in 1804 heeft de testamentuitvoerder een veel beperktere bevoegdheid⁹. Zo krijgt de testamentuitvoerder de saisine op de roerende goederen slechts indien de testator hem deze toekent én geldt dit bovendien slechts voor één jaar en een dag¹⁰. Hij is zeker niet de vereffenaar van de nalatenschap. Dat zijn de erfgenamen of – indien er geen zijn – de algemene legataris zelf¹¹. Naar huidig recht heeft de testamentuitvoerder eerder een coördinerende en superviserende rol¹². Hij heeft in grote lijnen een tweevoudige opdracht: enerzijds het nemen van bewarende maatregelen nemen en anderzijds het instaan voor de uitvoering van het testament volgens de wil van de testator¹³. De omvang van zijn bevoegdheid zal bovendien in grote mate afhangen van de vraag of hij al dan niet bezitsrecht heeft gekregen.

4. Deze beperkte bevoegdheid is de belangrijkste oorzaak waarom er weinig beroep wordt gedaan op de figuur van de testamentuitvoerder. Daarnaast bestaat er in België een vrij beperkte testament-cultuur¹⁴. Een niet te onderschatten factor, aangezien een testamentuitvoerder enkel bij testament aangesteld kan worden. Dit alles heeft tot gevolg dat er in de notariële praktijk een gebrek aan de aanstelling van testamentuitvoerders bestaat en er bijgevolg weinig rechtspraak en rechtsleer te noteren valt¹⁵.

5. Toch bestaan er redenen om aan te nemen dat er een “*renaissance*” van de figuur van de testamentuitvoerder op komst is¹⁶. Ten eerste zijn er adequate motieven om een testamentuitvoerder aan te duiden. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan de vrees van de erflater voor de niet-uitvoering van zijn testament wegens onwetendheid, slechte wil of bedrog vanwege zijn erfgenamen¹⁷. Een andere situatie waarbij de aanduiding van een testamentuitvoerder aangewezen kan zijn, is deze waar er betwistingen tussen de erfgenamen

⁹ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 338; T. DE VOGELARE, *Testamenten anno 2013: balanceren op de grenzen van de wilsautonomie*, Brussel, Larcier, 2013, 88.

¹⁰ Art. 1026 BW.

¹¹ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Taak” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 225, nr. 379.

¹² K. SOMERS en N. LABEEUW, “Het beheer van de onverdeeldheid tijdens de procedure vereffening-verdeling”, *TEP* 2016, (177) 183, nr. 18.

¹³ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 37, nr. 34.

¹⁴ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 809, nr. 829.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk” in F. BUYSENS en A. VERBEKE (eds.), *Notariële actualiteit 2014-2015: familie – vastgoed – rechtspersoon – fiscaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (55) 60.

¹⁷ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1422, nr. 1326.

worden verwacht¹⁸.

6. Ten tweede zit het testament (inhoudelijk) in de lift door de groeiende inburgering van de successieplanning¹⁹. Kenmerkend hiervoor is dat aan de legatarissen lasten worden opgelegd, waarvan de naleving wordt afgedwongen door een alternatieve beschikking²⁰. Dit werkt alleen maar indien de testator een vertrouwenspersoon aanstelt die toeziet op de naleving van deze lasten verbonden aan de alternatieve beschikking²¹.

7. Ook de aangekondigde hervorming van het erfrecht kan voor een kentering zorgen²². Vooral de verhoging van het beschikbaar gedeelte zal er hoogstwaarschijnlijk toe leiden dat de aanstelling van een testamentuitvoerder aan belang zal inwinnen²³.

8. Ten slotte is er nog een bijzonder maatschappelijk fenomeen dat de heropleving van de testamentuitvoerder in de hand kan werken: de digitale nalatenschap. Wij leven steeds meer in een gedigitaliseerde wereld. Dit brengt interessante vragen met zich mee. Wat doen we bijvoorbeeld met de accounts van een overleden persoon op sociale media? Wat doen we met tegoeden op online betaalsystemen zoals Paypal? Wie krijgt de digitale fotoalbums? Naast de klassieke nalatenschap beschikken we vandaag de dag ook over een digitale variant²⁴. De erflater zou kunnen anticiperen op eventuele problemen door de aanstelling van een testamentuitvoerder belast met de opdracht om de digitale nalatenschap af te wikkelen.

Hoofdstuk 2. Onderzoeksopzet

9. De figuur van de testamentuitvoerder wordt in de rechtsleer en in de notariële praktijk vaak

¹⁸ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk” in F. BUYSENS en A. VERBEKE (eds.), *Notariële actualiteit 2014-2015: familie – vastgoed – rechtspersoon – fiscaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (55) 57.

¹⁹ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 810, nr. 830.

²⁰ Systeem waarbij men in eerste beschikking meer krijgt dan wat men zou erven volgens de wet, mits men een bepaalde voorwaarde, last of modaliteit respecteert die aan het legaat is gekoppeld. In een tweede beschikking krijgt men slechts het wettelijk erfdeel, maar dan zijn er geen lasten aan verbonden.

²¹ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 810, nr. 830.

²² F. DECEUNYNCK, “Nieuw erfrecht maakt erven voor zorgkinderen gemakkelijker”, 23 december 2016, www.standaard.be/cnt/dmf20161223_02642138; X., “Hervorming erfrecht. Meer zekerheid, meer vrijheid”, 23 december 2016, www.demorgen.be/plus/hervorming-erfrecht-meer-zekerheid-meer-vrijheid-b-1482454202391.

²³ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk” in F. BUYSENS en A. VERBEKE (eds.), *Notariële actualiteit 2014-2015: familie – vastgoed – rechtspersoon – fiscaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (55) 60.

²⁴ E. ADRIAENS, “De digitale testamentuitvoerder: vind-ik-leuk!”, *Juristenkrant* 2015, afl. 306, (10) 10.

stiefmoederlijk behandeld of compleet genegeerd. Zoals reeds gezegd, is de beperkte actieradius van de testamentuitvoerder de grootste oorzaak.

10. In deze bijdrage wordt beoogd om de taak en bevoegdheid van de testamentuitvoerder in het algemeen en binnen een aantal specifieke opdrachten en situaties te belichten. Er wordt nagegaan of de figuur van de testamentuitvoerder überhaupt nog een toekomst heeft en in welke mate hij kan worden ingezet in de huidige testamentaire praktijk.

11. In *afdeling 2* wordt het wettelijk kader van de testamentuitvoerder uiteengezet. Vervolgens wordt in *afdeling 3* concreter ingegaan op de taken en bevoegdheden van de testamentuitvoerder. In *afdeling 4* wordt de inzetbaarheid van de testamentuitvoerder in de testamentaire praktijk besproken aan de hand van *capita selecta*. Ten slotte wordt er in *afdeling 5* een algemene conclusie geformuleerd.

12. Doorheen de bijdrage worden een aantal testamentaire clausules met betrekking tot de testamentuitvoerder voorgesteld. Daarnaast wordt ook de positie van de notaris ten aanzien van de figuur van de testamentuitvoerder toegelicht.

AFDELING II. DE TESTAMENTUITVOERDER

Hoofdstuk 1. Begrip

§1 De testamentuitvoerder is geen vereffenaar

13. Hoewel zijn benaming iets anders doet vermoeden, is de testamentuitvoerder niet de vereffenaar van de nalatenschap. Dat zijn nog steeds de erfgenamen of de algemene legataris zelf²⁵. Zij erven immers de bruto-nalatenschap. Dit houdt in dat zij niet tot het netto-vermogen van de erflater komen. Er is dus geen tussenkomst van een derde persoon (een ‘executor’ of ‘vereffenaar’) die de nalatenschap eerst vereffent en de schulden betaalt²⁶.

14. De testamentuitvoerder waakt over de uitvoering van het testament. Hij dient er aldus voor te zorgen dat de wil van de testator ten uitvoer wordt gebracht²⁷. Hij is een begeleider die erop toeziet dat de uitvoering van het testament correct verloopt en de uiterste wil van de testator wordt gerespecteerd²⁸. Hij is het voortlevend geweten van de testator.

15. Wat de wetgeving inzake de figuur van de testamentuitvoerder betreft, dient men in hoofdzaak te kijken naar de artikelen 1025 tot en met 1034 van het Burgerlijk Wetboek²⁹. Deze artikelen zijn nagenoeg onveranderd gebleven sinds 1804³⁰. Artikel 1031 BW werd wel aangepast door artikel 129 van de Wet tot hervorming van de bekwaamheidsstatuten³¹.

§2 Kwalificatie

16. De meerderheid van de rechtsleer neemt terecht aan dat de testamentuitvoerder een

²⁵ C. DECLERCK, J. DU MONGH, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Mortsel, Intersentia, 2010, 887, nr. 1700.

²⁶ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 341.

²⁷ A. VANDEWIELE, “Oude dagregelingen in de notariële praktijk” in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 102, nr. 41; F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 311, nr. 1.

²⁸ A. VAN ORTOY, *Manuel de l'exécuteur testamentaire*, Brussel, Bruylant, 1934, 16, nr. 9; T. DE VOGELARE, *Testamenten anno 2013: balanceren op de grenzen van de wilsautonomie*, Brussel, Larcier, 2013, 88.

²⁹ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 808, nr. 827.

³⁰ *Ibid.*

³¹ Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid, *BS* 14 juni 2013.

bijzondere vorm van lastgeving is³². De testamentuitvoerder is niet de vertegenwoordiger van de erfgenamen. Hij vertegenwoordigt de wil van de overleden testator³³.

17. In wezen gaat het om een wettelijk toegelaten mandaat *post-mortem* aangezien de taak van de testamentuitvoerder pas aanvangt bij het overlijden van de lastgever³⁴. Dit is bijzonder want het overlijden is normaal gezien een gebeurtenis die een einde brengt aan het gemeenrechtelijk mandaat³⁵. Nog een belangrijk verschilpunt bestaat erin dat er geen sprake is van wilsovereenstemming: het mandaat ontstaat op grond van een eenzijdige rechtshandeling die pas na het overlijden van de testator al dan niet wordt aanvaard³⁶.

18. Uit het bijzonder eigen karakter van dit mandaat volgt ook nog dat het mandaat persoonlijk moet worden uitgeoefend en dat het mandaat onherroepelijk is ten aanzien van de erfgenamen. Bovendien verklaart de kwalificatie als een mandaat *sui generis* waarom niet alle gemeenrechtelijke regels van het mandaat op de testamentuitvoerder van toepassing zijn³⁷.

§3 Ratio

19. Er bestaan verschillende beweegredenen om een testamentuitvoerder aan te stellen. Vaak gaat het om een samenloop van inhoudelijke, persoonlijke en feitelijke omstandigheden³⁸. Het is in de eerste plaats een middel voor de testator om er zich van te vergewissen dat zijn testament correct wordt uitgevoerd³⁹.

20. Het is tevens een instrument om eventuele betwistingen tussen de erfgenamen te voorkomen: als neutrale derde persoon kan de testamentuitvoerder een potentieel conflict neutraliseren⁴⁰.

³² J. SIMON, *L'exécuteur testamentaire: exposé critique de la doctrine et de la jurisprudence belges et françaises*, Brussel, Bruylant, 1917, 19, nr. 18; G. GALOPIN, *Les donations entre vifs et les testaments*, Luik, Vaillant, 1928, 210, nr. 278; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1429, nr. 1332; A. KLUYSKENS, *Beginselen van burgerlijk recht. De schenkingen en testamenten*, Antwerpen, Standaard, 1955, 380, nr. 241.

³³ Rb. Luik 7 oktober 1977, *JL* 1978-79, 19.

³⁴ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1025 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (149) 152, nr. 6.

³⁵ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 342.

³⁶ C. DECLERCK, J. DU MONGH, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Mortsel, Intersentia, 2010, 887, nr. 1700.

³⁷ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1025 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (149) 152, nrs. 6 en 7.

³⁸ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 22, nr. 5.

³⁹ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 343.

⁴⁰ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 23, nr. 5.

21. Daarnaast kan de figuur van de testamentuitvoerder tegemoet komen aan de bezorgdheid van de testator voor de niet-uitvoering van zijn testament ten gevolge van de onachtzaamheid, de onwetendheid, het kwaad opzet of zelfs het bedrog van de erfgenamen of de algemene legataris⁴¹.

22. Ten slotte kan de testamentuitvoerder omwille van meer praktische redenen worden aangesteld. Zo kan de testamentuitvoerder in het kader van een duo-legaat controleren of de caritatieve instelling het legaat aan de door de testator beoogde doelstellingen zal besteden⁴². De aanstelling kan ook nuttig zijn in het kader van de digitale nalatenschap (zie *infra*, nrs. 147-149)⁴³.

Hoofdstuk 2. De aanstelling van de testamentuitvoerder

§1 Vormvereisten

23. Hoewel het Burgerlijk Wetboek dit niet voorschrijft, neemt de rechtsleer algemeen aan dat de testamentuitvoerder enkel via een geldig testament kan worden benoemd⁴⁴. De testator kan de testamentuitvoerder aanduiden in een openbaar, een internationaal of een eigenhandig testament. Volgens de rechtspraak kan de testamentuitvoerder aldus ook worden aangeduid in een brief wanneer deze beantwoordt aan de vormvereisten van het eigenhandig testament⁴⁵.

24. De aanduiding dient niet te gebeuren in hetzelfde testament als deze waarin de materiële beschikkingen zijn opgenomen. Bovendien hoeft het testament naast de aanduiding van de testamentuitvoerder geen patrimoniale beschikkingen te bevatten: de benoeming kan de enige beschikking uitmaken⁴⁶.

⁴¹ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1025 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (149) 150, nr. 2.

⁴² E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk” in F. BUYSENS en A. VERBEKE (eds.), *Notariële actualiteit 2014-2015: familie – vastgoed – rechtspersoon – fiscaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 2015, (55) 58.

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ J. SACE, *Les testaments (fonds)* in *Rep. Not.*, Boek 8/3, Brussel, Larcier, 1990, (248) 250, nr. 272; F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 311, nr. 1; A. VANDEWIELE, “Oude dagregelingen in de notariële praktijk” in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 102, nr. 41; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 811, nr. 833.

⁴⁵ Rb. Brussel 31 december 1982, *RNB* 1983, 101.

⁴⁶ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1025 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (149) 153, nr. 9.

§2 Aanduiding

2.1. Wie duidt de testamentuitvoerder aan?

25. Zoals hierboven reeds werd verduidelijkt, kan de testamentuitvoerder enkel via een geldig testament worden benoemd. Daaruit volgt dat de testator als enige gerechtigd is om te bepalen wie als testamentuitvoerder wordt aangeduid⁴⁷.

26. Dit heeft een dubbel gevolg. Ten eerste rust er een delegatieverbod op de testator: hij kan zijn keuze niet overlaten aan een derde of aan de rechtbank⁴⁸. Ten tweede is het aangewezen om meerdere testamentuitvoerders aan te duiden (zie *infra*, nrs. 39-41) of te voorzien in een substitutieregeling om op die manier te anticiperen op een eventuele weigering van de aangeduide persoon⁴⁹.

2.2. Wie kan als testamentuitvoerder aangesteld worden?

2.2.1. Principe

27. In beginsel kan de testator eenieder tot testamentuitvoerder aanstellen⁵⁰. Het kan hierbij gaan om een natuurlijke persoon of een rechtspersoon⁵¹. Er zijn geen sacramentele bewoordingen vereist: de aanduiding kan zowel *ad nominatim*, als *qualitate qua* gebeuren⁵².

Clausule nr. 1 –Aanstelling *ad nominatim*

“Ik stel hierbij X aan als mijn testamentuitvoerder. Hij zal waken over de strikte uitvoering van alle bepalingen vervat in dit testament”.

Clausule nr. 2 – Aanstelling *qualitate qua*

“Ik stel hierbij de notaris van gemeente X aan als mijn testamentuitvoerder. Hij zal waken over de strikte uitvoering van alle bepalingen vervat in dit testament”.

⁴⁷ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 27, nr. 14.

⁴⁸ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1025 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (149) 154, nr. 9.

⁴⁹ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 27, nr. 16.

⁵⁰ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1438, nr. 1338; R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 347.

⁵¹ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 28, nr. 17.

⁵² *Ibid.*

2.2.2. Wettelijke beperkingen

28. De vrije keuze van de testator wordt echter begrensd door de artikelen 1028 en 1030 van het Burgerlijk Wetboek⁵³.

29. Artikel 1028 van het Burgerlijk Wetboek stipuleert dat ‘*hij die geen verbintenis kan aangaan, geen uitvoerder van uiterste wilsbeschikkingen mag zijn*’. Het moet met andere woorden gaan om een persoon die bekwaam is om een verbintenis aan te gaan⁵⁴. De aanstelling van een onbekwaam persoon is nietig en wordt voor ongeschreven gehouden. De overige bepalingen van het testament blijven wel geldig⁵⁵. De beoordeling van de bekwaamheid van de testamentuitvoerder gebeurt op het tijdstip waarop de testamentuitvoering een aanvang neemt en niet op het ogenblik van het opstellen van de akte⁵⁶.

30. Daarnaast bepaalt artikel 1030 van het Burgerlijk Wetboek dat ‘*een minderjarige, zelfs met machtiging van zijn voogd of curator, geen uitvoerder van uiterste wilsbeschikkingen mag zijn*’. Het is echter wel mogelijk om een minderjarige als testamentuitvoerder aan te duiden, als deze maar op het tijdstip van het openvallen van de nalatenschap meerderjarig is. Dat is immers het tijdstip waarop de bekwaamheid van de aangeduide persoon beoordeeld dient te worden⁵⁷.

31. Mijns inziens moet de notaris de testator zeker wijzen op het gevaar van de eventuele onbekwaamheid of minderjarigheid van de aangeduide persoon op het ogenblik van het openvallen van de nalatenschap. Dit zou de testator ertoe kunnen aanzetten om te voorzien in een substitutieregeling of in de aanduiding van meerdere testamentuitvoerders.

2.2.3. De notaris als testamentuitvoerder?

32. Vaak kiest de testator ervoor om de (familie)notaris aan te duiden als testamentuitvoerder. Dit kan op zich een goede keuze zijn, aangezien de notaris vertrouwd is met de familie en het familievermogen. Hij wordt aanzien als een onafhankelijk en onpartijdig deskundig adviseur. Bovendien heeft een notaris een zeker moreel gezag. Dit maakt de notaris met andere woorden

⁵³ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 813, nr. 836.

⁵⁴ J. SACE, *Les testaments (fonds)* in *Rep. Not.*, Boek 8/3, Brussel, Larcier, 1990, (248) 250, nr. 272-1.

⁵⁵ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1028 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (173) 175, nr. 3.

⁵⁶ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 28, nr. 18.

⁵⁷ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1030 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (183) 183, nr. 1.

tot de vertrouwenspersoon bij uitstek⁵⁸. Men kan zich echter afvragen of de notaris wel aangesteld kan worden als testamentuitvoerder en of dit geen problemen inzake wettelijke onverenigbaarheden zou doen rijzen⁵⁹.

33. Zoals reeds besproken, kan in beginsel eenieder als testamentuitvoerder worden aangeduid. De vrije keuze van de testator wordt slechts begrensd door de beperkingen die de artikelen 1028 en 1030 BW bepalen. Deze bepalingen van het Burgerlijk Wetboek beletten geenszins de aanduiding van de notaris als testamentuitvoerder.

34. Er dient echter nog rekening te worden gehouden met andere wetgeving zoals de Organieke Wet Notariaat⁶⁰. Artikel 8 van deze wet stipuleert dat notarissen geen akten mogen verlijden waarin zij zelf, hun echtgenoot of hun bloed- of aanverwanten, in de rechte lijn zonder onderscheid van graad, en in de zijlijn tot en met de derde graad, partij zijn of waarin enige bepaling te hunnen voordele voorkomt.

35. Het is omwille van die bepaling dat er in de rechtsleer betwisting bestaat omtrent de vraag of de notaris voor wie het authentiek testament wordt verleden, daarin kan worden benoemd als testamentuitvoerder. Om latere betwistingen te voorkomen, raadt de meerderheid van de rechtsleer aan om de notaris bij een afzonderlijk eigenhandig of internationaal testament aan te duiden⁶¹. Een minderheid in de rechtsleer poneert de stelling dat de notaris in principe niet als een partij in de zin van artikel 8 Organieke Wet Notariaat kan worden beschouwd, vermits het testament een eenzijdige rechtshandeling is, waarbij alleen de testator partij is⁶².

36. Er bestaat geen betwisting in de rechtsleer over het feit dat de taak van de notaris-testamentuitvoerder onverenigbaar is met de taak van de instrumenterende notaris op grond van artikel 8 Organieke Wet Notariaat⁶³. Zo kan hij bijvoorbeeld zelf geen proces-verbaal van boedelbeschrijving opmaken, of zelf de openbare verkoop van de goederen van de nalatenschap

⁵⁸ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 813, nr. 836; E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 28, nr. 19.

⁵⁹ F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 319, nr. 13.

⁶⁰ Wet van 25 Ventôse jaar XI op het notarisambt, *BS* 16 maart 1803 (hierna: Organieke Wet Notariaat).

⁶¹ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1028 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (173) 178, nr. 10; F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Taak” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 232, nr. 389; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 813, nr. 837.

⁶² F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 319, nr. 13.

⁶³ *Ibid.*

houden. Als notaris-testamentuitvoerder heeft hij in die gevallen immers de hoedanigheid van verzoeker en kan hij geen akten verlijden waarbij hij zelf partij is⁶⁴. De rechtsleer is het er wel over eens dat er geen wettelijke onverenigbaarheid bestaat tussen de functie van notaris-testamentuitvoerder en die van notaris-vereffenaar⁶⁵.

37. Ook wat betreft de vergoeding van de notaris-testamentuitvoerder dient men voorzichtigheid aan de dag te leggen. Artikel 8 van de Organieke Wet Notariaat bepaalt immers dat de notaris geen akte mag verlijden waarin enige bepaling in zijn voordeel voorkomt. Indien het mandaat kosteloos is, is er in elk geval geen probleem. Naar mijn mening geldt dit ook als de testamentuitvoering louter wordt vergoed. Dus zolang er geen wanverhouding bestaat tussen de vergoeding enerzijds en de prestaties van de testamentuitvoerder anderzijds. Volgens sommige rechtsleer zou er wel sprake zijn van een voordeel voor de notaris indien hij een loutere vergoeding krijgt⁶⁶. Dit lijkt mij niet correct daar het gaat om een gewone vergoeding voor een geleverde prestatie, waardoor er geen sprake kan zijn van een ‘voordeel’ voor de notaris. Om betwisting te vermijden wordt er in de rechtsleer aangeraden om – indien er een dergelijke vergoeding wordt bedongen – dit te laten geschieden in een apart op te maken eigenhandig testament⁶⁷. In elk geval is er sprake van een verboden voordeel voor de notaris indien hij een legaat zou ontvangen. Hij krijgt immers meer dan een loutere vergoeding⁶⁸.

2.2.4. Substitutieregeling

38. Het is mogelijk dat de aangeduide persoon omwille van verscheidene redenen of oorzaken zijn mandaat niet kan of wil uitoefenen. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan weigering, overlijden of onbekwaamheid van de testamentuitvoerder⁶⁹. Dit is problematisch aangezien alleen de (ondertussen overleden) testator iemand als testamentuitvoerder kan aanduiden. Bovendien bepaalt artikel 1032 BW dat de bevoegdheden van de testator niet overgaan op diens erfgenamen⁷⁰. De wetgever bevestigt hiermee het *intuitu personae*-karakter van het mandaat⁷¹. Het dient daarom de aanbeveling om te voorzien in een substitutieregeling.

⁶⁴ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 29, nr. 19.

⁶⁵ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 348; D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1028 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (173) 179, nr. 11.

⁶⁶ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 29, nr. 20.

⁶⁷ F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 319, nr. 13.

⁶⁸ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1028 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (173) 179, nr. 11.

⁶⁹ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 29, nr. 20.

⁷⁰ Cass. 5 mei 1970, *JT* 1970, 375.

⁷¹ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1032 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (205) 205, nr. 1.

39. De substitutieregeling kan twee vormen aannemen: ofwel voorziet de testator in de aanstelling van meerdere testamentuitvoerders, ofwel duidt hij een of meerdere subsidiaire testamentuitvoerders aan⁷². Het verschil bestaat erin dat een subsidiaire testamentuitvoerder als alternatief dient voor het geval de eerst aangeduide zijn mandaat niet kan of wil opnemen of verderzetten. Bij meerdere testamentuitvoerders bestaat deze opvolging in de tijd niet: zij kunnen gelijktijdig optreden⁷³.

40. De wet voorziet uitdrukkelijk dat er meerdere testamentuitvoerders aangesteld kunnen worden⁷⁴. Het is de testator ten zeerste aangeraden om uitdrukkelijk te voorzien in een onderlinge taakverdeling⁷⁵. Elke testamentuitvoerder heeft dan een bijzondere en individuele opdracht binnen de grenzen waarvan hij moet blijven⁷⁶.

41. In elk geval voorziet artikel 1033 BW in een conflictenregel indien de testator niet zelf in een regeling heeft voorzien: *indien verscheidene personen de uitvoering van uiterste wilsbeschikkingen op zich hebben genomen, dan kan een van hen, bij gebreke van de anderen, alleen handelen*. Artikel 1033 BW bevat een vermoeden dat de testator voor een individueel en concurrent optreden koos, maar niets belet de erflater om te voorzien in een gezamenlijk optreden van de aangeduide personen⁷⁷.

Clausule nr. 3 – Substitutie

“Indien X zijn taak als testamentuitvoerder niet zou kunnen aanvaarden of indien hij deze zou willen beëindigen om welke reden dan ook, stel ik mevrouw Y aan als zijn vervanger of opvolger onder dezelfde voorwaarden en met dezelfde bevoegdheden als eerstgenoemde”.

Clausule nr. 4 – Meerdere testamentuitvoerders (met taakverdeling)

“Ik stel hierbij X en Y aan als mijn testamentuitvoerders met bezitsrecht. Meneer X zal mijn begrafenis regelen. Mevrouw Y zal instaan voor het roerend vermogen”.

⁷² H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1443, nr. 1346.

⁷³ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 31, nr. 23.

⁷⁴ Art. 1025 BW; DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 349.

⁷⁵ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 32, nr. 24.

⁷⁶ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1033 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (213) 214, nr. 2.

⁷⁷ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 812, nr. 835.

§3 Aanvaarding van het mandaat

42. Het mandaat is facultatief: de testamentuitvoerder dient na het openvallen van de nalatenschap zijn opdracht te aanvaarden of te weigeren⁷⁸. De aanvaarding van het mandaat kan niet alleen uitdrukkelijk gebeuren, maar ook stilzwijgend⁷⁹. De weigering daarentegen dient steeds uitdrukkelijk te gebeuren⁸⁰. Er is dikwijls een legaat verbonden aan het aanvaarden van het mandaat: een aanvaarding of weigering van dit legaat zal dan ook een aanvaarding respectievelijk weigering van het mandaat impliceren⁸¹.

Hoofdstuk 3. Het bezitsrecht van de testamentuitvoerder

§1 Belang

43. Het al dan niet krijgen van het bezitsrecht⁸² door de testator is bepalend voor de bevoegdheden van de testamentuitvoerder⁸³. Het bezitsrecht breidt het mandaat van de testamentuitvoerder niet *as such* uit, maar het zal wel bepalend zijn voor zijn actiemogelijkheden⁸⁴.

44. Zonder bezitsrecht zal de testamentuitvoerder immers geen daden van rechtstreekse tenuitvoerlegging kunnen stellen. Zijn opdracht is dan beperkt tot het waken over de correcte uitvoering van het testament⁸⁵. De testamentuitvoerder zal zijn mandaat efficiënter kunnen vervullen indien hij wel bezitsrecht heeft gekregen⁸⁶.

45. De *ratio* van het bezitsrecht is tweevoudig. In de eerste plaats laat het de testamentuitvoerder toe om de verdwijning van roerende goederen van de nalatenschap tegen te

⁷⁸ J. SACE, *Les testaments (fonds)* in *Rep. Not.*, Boek 8/3, Brussel, Larcier, 1990, (248) 253, nr. 274; A. VANDEWIELE, “Oude dagregelingen in de notariële praktijk” in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 102, nr. 41.

⁷⁹ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 350.

⁸⁰ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1025 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (149) 156, nr. 16.

⁸¹ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 32, nr. 26.

⁸² Het begrip ‘bezitsrecht’ wordt bewust gebruikt om de bevoegdheid van de testamentuitvoerder om de roerende goederen van de nalatenschap tijdelijk onder zich te houden te onderscheiden van de saisine van de wettige erfgenamen en de algemene legatarissen en van het woord ‘bezit’ in de eigenlijke zin van het woord.

⁸³ F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 314, nr. 7.

⁸⁴ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 33, nr. 28.

⁸⁵ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1026 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (159) 160, nr. 1.

⁸⁶ A. VANDEWIELE, “Oude dagregelingen in de notariële praktijk” in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 102, nr. 41.

gaan doordat hij deze goederen onder zich kan houden⁸⁷. Ten tweede kan hij de uitkering van roerende legaten veiligstellen en kan hij de uitvoering van extrapatrimoniale beschikkingen verzekeren⁸⁸.

§2 Toekenning van het bezitsrecht

46. De testamentuitvoerder geniet geen bezitsrecht van rechtswege⁸⁹. Enkel de testator kan de testamentuitvoerder het bezit verlenen van zijn roerende goederen of van een gedeelte daarvan⁹⁰. Indien hij dit bezit niet heeft verleend, kan de testamentuitvoerder dit niet eisen⁹¹.

47. Het verlenen van bezitsrecht hoeft niet uitdrukkelijk te gebeuren: er wordt aangenomen dat dit ook stilzwijgend kan gebeuren⁹². Het moet wel vaststaan en duidelijk zijn dat de testator de wil had om het bezitsrecht toe te kennen⁹³. Dit zou bijvoorbeeld het geval zijn indien de testator aan de testamentuitvoerder een opdracht gaf waarvoor het bezit noodzakelijk is om ze uit te voeren⁹⁴.

§3 Juridische aard van het bezitsrecht

48. Het bezitsrecht van de testamentuitvoerder dient strikt te worden onderscheiden van de wettelijke saisine van de erfgenamen (art. 724 BW⁹⁵) of de testamentaire saisine van de algemene legataris (art. 1006 BW⁹⁶)⁹⁷. Het bezitsrecht van de testamentuitvoerder sluit deze saisine niet uit, aangezien deze saisine de openbare orde raakt waardoor de testator niet kan afwijken van de manier waarop de wet deze toekent aan de erfgenamen of algemene

⁸⁷ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1026 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (159) 160, nr. 2.

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 814, nr. 839.

⁹⁰ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1445, nr. 1349.

⁹¹ Artikel 1026 BW.

⁹² R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 351.

⁹³ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1026 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (159) 161, nr. 4.

⁹⁴ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 35, nr. 32.

⁹⁵ De erfgenamen treden van rechtswege in het bezit van de goederen, rechten en rechtsvorderingen van de overledene, onder verplichting om alle lasten van de nalatenschap te voldoen. De Staat moet zich in het bezit doen stellen door de rechter, in de vorm die hierna wordt bepaald.

⁹⁶ Wanneer, bij het overlijden van de erflater, geen erfgenamen bestaan aan wie de wet een voorbehouden erfdeel op diens goederen toekent, treedt de algemene legataris, door de dood van de erflater, van rechtswege in het bezit, zonder de afgifte te moeten vragen.

⁹⁷ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Taak” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 228, nr. 384.

legatarissen⁹⁸.

49. De testamentuitvoerder heeft slechts een feitelijk en precair bezit van de desbetreffende roerende goederen (de *possessio facti*)⁹⁹. Er komt hem geen enkel zakelijk recht toe: hij bezit slechts *pro alieno* en is voor zijn beheer rekening en verantwoording verschuldigd¹⁰⁰. De erfgenamen of de legatarissen blijven het juridisch bezit behouden (de *possessio iuris*)¹⁰¹, maar zij zien zich wel in de uitoefening van hun saisine gehinderd door het feitelijk bezit van de testamentuitvoerder¹⁰².

§4 Omvang van het bezitsrecht

50. Het bezitsrecht van de testamentuitvoerder is zowel wat het voorwerp, als wat de duurtijd betreft, beperkt¹⁰³.

4.1. Voorwerp

51. Het voorwerp van het bezitsrecht is beperkt tot de roerende goederen, of een deel daarvan¹⁰⁴. Men moet het begrip *roerende goederen* interpreteren in de zin van de artikelen 527 tot 535 BW. Het omvat alles wat niet onroerend is¹⁰⁵. Hieronder inbegrepen zijn de (on)lichamelijke roerende goederen, waardepapieren, titels, overdraagbare roerende rechten, persoonlijke documenten en vruchten of ontvangen inkomsten die op het tijdstip van het overlijden verkregen zijn¹⁰⁶.

52. Roerende goederen die deel uitmaken van de reserve van de reservataire erfgenamen kunnen het voorwerp uitmaken van het bezitsrecht¹⁰⁷. Deze erfgenamen kunnen zich immers beroepen op artikel 1027 BW om het bezitsrecht van de testamentuitvoerder te doen ophouden,

⁹⁸ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1026 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (159) 162, nr. 5.

⁹⁹ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 34, nr. 29.

¹⁰⁰ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 315, nr. 7.

¹⁰¹ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 353.

¹⁰² D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1026 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (159) 163, nr. 7.

¹⁰³ E. VAN HOVE, *Vereffening en verdeling van gemeenschap en nalatenschap*, Brugge, Druk.Papuros, n.d., 244.

¹⁰⁴ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 36, nr. 33.

¹⁰⁵ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1026 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (159) 163, nr. 9.

¹⁰⁶ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 316, nr. 8.

¹⁰⁷ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 354.

mits zij aan hem aanbieden een som ter hand te stellen die voldoende is om de roerende legaten uit te keren of mits zij hem doen blijken dat deze legaten reeds zijn uitgekeerd¹⁰⁸.

53. De testator kan nooit het bezitsrecht op de onroerende goederen verlenen aan de testamentuitvoerder¹⁰⁹. Een testamentaire beschikking die het bezit uitbreidt tot de onroerende nalatenschapsgoederen moet voor niet-geschreven worden gehouden¹¹⁰.

4.2. Duur

54. Het bezitsrecht is ook beperkt wat de duurtijd betreft. De maximale duur wordt door de wet beperkt tot één jaar en één dag¹¹¹. Deze termijn kan noch door de testator, noch door de rechtbank worden verlengd¹¹². Niets belet de erfgenamen om een langere termijn overeen te komen na het openvallen van de nalatenschap¹¹³. De testator zou het bezit ook kunnen verlenen voor een kortere termijn dan de wettelijke¹¹⁴.

55. De termijn gaat in bij het openvallen van de nalatenschap¹¹⁵. In sommige gevallen aanvaardt de meerderheid van de rechtsleer wel dat de termijn pas begint te lopen op een later tijdstip wanneer de testamentuitvoerder zich in de onmogelijkheid bevindt om de goederen reeds in bezit te hebben¹¹⁶. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de geldigheid van het testament wordt betwist of wanneer het testament pas later werd ontdekt¹¹⁷.

Clausule nr. 5 – Ruimste bezit

“Ik stel hierbij X aan als mijn testamentuitvoerder. Zij zal het door de wet meest ruime toegelaten bezit verkrijgen”.

¹⁰⁸ E. VAN HOVE, *Vereffening en verdeling van gemeenschap en nalatenschap*, Brugge, Druk.Papuros, n.d., 244; D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1027 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (169) 170, nr. 3.

¹⁰⁹ Bergen (2e k.) 5 december 2005, *RTDF* 2006, 895.

¹¹⁰ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 36, nr. 33.

¹¹¹ A. VAN ORTOY, *Manuel de l'exécuteur testamentaire*, Brussel, Bruylant, 1934, 51, nr. 44; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1452, nr. 1354.

¹¹² D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1026 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (159) 165, nr. 13.

¹¹³ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Taak” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 229, nr. 385.

¹¹⁴ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 36, nr. 33.

¹¹⁵ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 355.

¹¹⁶ J. SACE, *Les testaments (fonds)* in *Rep. Not.*, Boek 8/3, Brussel, Larcier, 1990, (248) 255, nr. 276; D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1026 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (159) 166, nr. 15.

¹¹⁷ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 34, nr. 31.

§5 Realisatie van het bezitsrecht

56. Om het bezitsrecht te kunnen realiseren, moet de testamentuitvoerder effectief het bezit kunnen nemen van de goederen die er het voorwerp van uitmaken om zo de verduistering, de wegmaking of het verlies ervan te beletten¹¹⁸. De testamentuitvoerder zal dus de juridische afgifte moeten vragen aan zij die de *possessio iuris* over de roerende goederen hebben, met name de erfgenamen of legatarissen met saisine¹¹⁹. De wet bepaalt echter nergens welke formaliteiten de testamentuitvoerder hiervoor moet vervullen.

57. Er wordt algemeen aangenomen dat de testamentuitvoerder die in een notarieel testament het bezit werd toebedeeld de afgifte kan vragen zonder dat hij daartoe een gerechtelijke machtiging voor nodig heeft¹²⁰. In het geval dat het bezit werd toegekend in een eigenhandig of een internationaal testament dient de testamentuitvoerder, net zoals de algemeen legataris (art. 1008 BW), voorafgaandelijk machtiging te verkrijgen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg¹²¹.

Hoofdstuk 4. Het einde van de testamentuitvoering

§1 Oorzaken van beëindiging

58. Er bestaat consensus binnen de rechtsleer dat de testamentuitvoering in elk geval een einde neemt indien het testament volledig werd uitgevoerd¹²². De testamentuitvoerder is immers een mandataris en diens taak neemt een einde wanneer het mandaat geen voorwerp meer heeft¹²³.

59. Daarnaast kan de testamentuitvoering ook ten einde komen door oorzaken *ex personae mandatarii*¹²⁴. Zo zal het mandaat eindigen bij het overlijden van de (laatst overlevende)

¹¹⁸ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1026 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (159) 167, nr. 17.

¹¹⁹ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 35, nr. 32.

¹²⁰ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Taak” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 230, nr. 386.

¹²¹ Antwerpen 29 juni 1998, *TBBR* 1999, 278; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 815, nr. 840.

¹²² R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 373; E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 47, nr. 63.

¹²³ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 823, nr. 855.

¹²⁴ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1032 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (205) 206, nr. 3.

testamentuitvoerder¹²⁵. Artikel 1032 BW stipuleert uitdrukkelijk dat de bevoegdheden van de testamentuitvoerder niet overgaan op zijn erfgenamen. Daarnaast zal de testamentuitvoering ook ten einde komen bij een opzegging van de lastgeving door de testamentuitvoerder omwille van ernstige redenen of wanneer hij door de rechtbank wordt afgezet¹²⁶. Er bestaat geen eensgezindheid over de grond waarop de testamentuitvoerder door de rechtbank kan worden afgezet¹²⁷.

60. In de praktijk durft men de duurtijd van het bezit wel eens te verwarren met de duurtijd van de testamentuitvoering zelf. Nochtans betekent de beëindiging van het bezit na een jaar en een dag niet het einde van de testamentuitvoering. Het omgekeerde is wel waar¹²⁸.

Clausule nr. 6 – Einde

“De testamentuitvoering neemt een einde nadat mijn nalatenschap geheel zal zijn afgewikkeld”.

§2 Aansprakelijkheid

2.1. Aard en omvang

61. De wet regelt niet uitdrukkelijk de aansprakelijkheid van de testamentuitvoerder. Er wordt daarom aangenomen dat de gemeenrechtelijke aansprakelijkheidsregels van de lastgeving (artikelen 1991-1993 BW) naar analogie van toepassing zijn op de testamentuitvoerder¹²⁹. Uit de analoge toepassing van artikel 1992, eerste lid BW leidt de rechtsleer af dat *“de testamentuitvoerder niet alleen aansprakelijk is voor zijn opzet, bedrog of zware fout, maar ook voor de lichte fouten of nalatigheden begaan in de uitvoering van zijn taak en in de niet-uitvoering van zijn taak”*¹³⁰.

62. Bij de beoordeling van de aansprakelijkheid wordt geen rekening gehouden met het feit of de testamentuitvoerder al dan niet bezitsrecht heeft gekregen, maar wel met het al dan niet vergoedend karakter van de testamentuitvoering¹³¹. Dit betekent dat de aansprakelijkheid van

¹²⁵ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 373.

¹²⁶ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 47, nr. 64.

¹²⁷ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1032 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (205) 208, nr. 10.

¹²⁸ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 48, nr. 65.

¹²⁹ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Aansprakelijkheid” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (233) 233, nr. 390.

¹³⁰ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1033 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (213) 215, nr. 4; E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 44, nr. 55.

¹³¹ J. SACE, *Les testaments (fonds)* in *Rep. Not.*, Boek 8/3, Brussel, Larcier, 1990, (248) 259, nr. 281.

een onbezoldigde testamentuitvoerder minder streng wordt beoordeeld¹³².

63. Bij de beoordeling van de aansprakelijkheid dient de rechtbank ook rekening te houden met de staat en bekwaamheid van de testamentuitvoerder: de aansprakelijkheid wordt niet *in abstracto*, maar wel *in concreto* beoordeeld¹³³. Indien men een notaris als testamentuitvoerder aanstelt, dan dient hij terecht strenger te worden beoordeeld, gelet op zijn professionele ervaring en expertise¹³⁴.

64. Overigens kan de testator de aansprakelijkheidsvordering niet uitsluiten. Deze aansprakelijkheid is immers een waarborg voor de erfgenamen tegen een slechte testamentuitvoering¹³⁵.

2.2. Titularissen

65. De aansprakelijkheidsvordering komt toe aan de algemene rechtsverkrijgenden van de testator. Dit zijn de erfgenamen, de algemene legatarissen en de legatarissen ten algemene titel¹³⁶. Ten aanzien van derden, zoals de bijzondere legatarissen en de schuldeisers van de nalatenschap, zijn de bepalingen van het gemeen recht (art. 1382 BW) van toepassing¹³⁷.

2.3. Rekening en verantwoording

2.3.1. Algemeen

66. De testamentuitvoerder met bezitsrecht dient na verloop van een jaar sinds het overlijden van de erflater rekening en verantwoording af te leggen van zijn beheer (art. 1031, vijfde lid BW). De rekening moet worden voorgelegd aan de personen aan wie het beheer van de goederen die het voorwerp van het bezitsrecht uitmaken, overgaat¹³⁸. Dit zijn naargelang het geval de erfgenamen, de algemene legatarissen of de curator van de onbeheerde nalatenschap¹³⁹.

¹³² F. BUYSSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 325, nr. 23.

¹³³ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1033 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (213) 215, nr. 4.

¹³⁴ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 44, nr. 55.

¹³⁵ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1033 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (213) 216, nr. 7.

¹³⁶ F. BUYSSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 325, nr. 25.

¹³⁷ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 45, nr. 59.

¹³⁸ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1033 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (213) 217, nr. 14.

¹³⁹ *Ibid.*

67. Sommige rechtspraak¹⁴⁰ en rechtsleer¹⁴¹ oordeelt dat alleen de testamentuitvoerder *met bezit* rekening en verantwoording moet afleggen doordat artikel 1031, vijfde lid BW uitdrukkelijk verwijst naar de termijn van een jaar en een dag¹⁴². Volgens anderen¹⁴³ daarentegen, betekent dit niet dat de testamentuitvoerder zonder bezitsrecht geen enkele verantwoording verschuldigd zou zijn. Artikel 1993 BW legt de lasthebber immers de verplichting op tot het geven van rekenschap¹⁴⁴.

68. De rekening van de testamentuitvoerder bestaat uit een balans van inkomsten en uitgaven die door hem zijn gemaakt of ontvangen tijdens zijn mandaat¹⁴⁵. Daarnaast moet de testamentuitvoerder in de rekening duidelijk de rechten en lasten van de erfopvolgers van de testator expliciteren¹⁴⁶.

2.3.2. Vrijstelling van rekening en verantwoording

69. Over de draagwijdte van een eventuele vrijstelling van rekening en verantwoording is de rechtsleer het oneens. Een dergelijke vrijstelling houdt alleszins niet in dat de testamentuitvoerder een restlegaat werd vermaakt. Voor een dergelijk legaat is immers de uitdrukkelijke wilsuiting van de testator vereist: de *animus donandi* wordt niet vermoed, maar moet worden bewezen¹⁴⁷. De beweegreden van de testator is waarschijnlijk het vertrouwen dat hij heeft in de aangeduide vertrouwenspersoon¹⁴⁸.

70. De meerderheid van de rechtsleer is het er in elk geval over eens dat een dergelijke vrijstelling fraude en kwader trouw in de hand werkt en derhalve als immoreel, nietig en zonder uitwerking te beschouwen is¹⁴⁹. Een aantal auteurs menen echter dat een vrijstelling mogelijk is in het geval er geen reservataire erfgenamen zijn en de testamentuitvoerder bekwaam is om

¹⁴⁰ Antwerpen 29 juni 1998, *TBBR* 1999, 278.

¹⁴¹ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 375; D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1033 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (213) 217, nr. 12.

¹⁴² E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 43, nr. 53.

¹⁴³ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 326, nr. 28.

¹⁴⁴ *Ibid.*

¹⁴⁵ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1033 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (213) 218, nr. 16.

¹⁴⁶ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 44, nr. 54.

¹⁴⁷ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 327, nr. 29.

¹⁴⁸ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 46, nr. 60.

¹⁴⁹ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1033 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (213) 219, nr. 18.

giften en legaten van de testator te ontvangen¹⁵⁰.

2.4. Pluraliteit van testamentuitvoerders

71. De wetgever heeft zelf uitdrukkelijk voorzien in de hypothese van een aansprakelijkheidsvordering bij een pluraliteit van testamentuitvoerders door te kiezen voor de hoofdelijke aansprakelijkheid¹⁵¹. Artikel 1033 BW stipuleert dat indien verscheidene personen de uitvoering van uiterste wilsbeschikkingen op zich hebben genomen, een van hen, bij gebreke van de anderen, alleen kan handelen en zij hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de roerende goederen die hun zijn toevertrouwd, tenzij de erflater hun werkzaamheden heeft verdeeld en ieder van hen zich tot de hem opgedragen taak heeft beperkt.

72. Over de aansprakelijkheid bij een pluraliteit van testamentuitvoerders is er recent een interessant arrest van het Hof van Cassatie verschenen waarin twee testamentuitvoerders werden aangesproken door de vier erfgenamen van de testator¹⁵². Het Hof diende in dit arrest te antwoorden op de vraag of een erfgenaam een beroep kan doen op artikel 1033 BW om aanspraak te maken op het aandeel van de erfgerechtigde testamentuitvoerder in de geheelde goederen. Het Hof oordeelde dat op grond van artikel 1033 BW slechts een vergoeding kan worden gevorderd voor schade die voortvloeit uit de slechte uitvoering van het mandaat met betrekking tot de roerende goederen. Daaruit volgt volgens het Hof dat tegen een testamentuitvoerder slechts een aansprakelijkheidsvordering kan worden ingesteld en dat een erfgerechtigde die, in geval van heling van roerende goederen van de nalatenschap door een erfgerechtigde testamentuitvoerder, op grond van dit artikel geen aanspraak kan maken op het aandeel van de erfgerechtigde testamentuitvoerder in de weggemaakte of verborgen gehouden goederen, aangezien dergelijke vordering niet strekt tot vergoeding van schade¹⁵³.

§3 Vergoeding van de kosten

73. Artikel 1034 BW bepaalt dat de kosten door de testamentuitvoerder gemaakt voor de verzegeling, de boedelbeschrijving, de rekening en verantwoording, alsook de verdere uitgaven

¹⁵⁰ *Ibid.*

¹⁵¹ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 326, nr. 26.

¹⁵² Cass. 12 november 2015, C.14.0443.N., *TBBR* 2016, 334.

¹⁵³ *Ibid.*

in verband met zijn werkzaamheden dienen te worden vergoed¹⁵⁴. Deze kosten komen ten laste van de nalatenschap, dus desgevallend ten laste van de legatarissen¹⁵⁵. Op grond van deze bepaling vallen onder andere ten laste van de nalatenschap: de gemaakte proceskosten, de begrafenis kosten, de honoraria van de notaris of de advocaat door wie de testamentuitvoerder zich liet bijstaan, de kosten die de formaliteiten van de verkoop van de roerende goederen en de uitkering van de legaten meebrengen, ...¹⁵⁶.

Clausule nr. 7 – Kosten en vergoeding

“De vergoeding van de testamentuitvoerder en de gemaakte kosten komen ten laste van mijn nalatenschap zoals bepaald in artikel 1034 van het Burgerlijk Wetboek”.

§4 Honorarium

4.1. Beginsel

74. In tegenstelling tot de kosten van de testamentuitvoering, spreekt de wetgever met geen woord over het honorarium van de testamentuitvoerder. Net zoals de lastgeving gebeurt de testamentuitvoering in beginsel kosteloos (art. 1986 BW)¹⁵⁷. De testator kan daarvan afwijken door hetzij uitdrukkelijk, hetzij stilzwijgend een vergoeding toe te kennen in de vorm van een bezoldiging of een legaat¹⁵⁸. Bepaalde auteurs keren dit principe echter om: er moet van worden uitgegaan dat de testamentuitvoering in beginsel bezoldigd is, behoudens andersluidend beding van de testator¹⁵⁹. Dit lijkt mijns inziens fout, aangezien dit kan leiden tot onzekerheid en conflicten¹⁶⁰.

75. Er bestaat evenwel een uitzondering op het voorgaande principe indien de testamentuitvoerder een persoon is wiens beroep erin bestaat andermans belangen waar te

¹⁵⁴ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (237) 240, nr. 406.

¹⁵⁵ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 822, nr. 853.

¹⁵⁶ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1034 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (221) 228, nr. 24.

¹⁵⁷ C. DECLERCK, J. DU MONGH, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Mortsel, Intersentia, 2010, 893, nr. 1716.

¹⁵⁸ J. SACE, *Les testaments (fonds)* in *Rep. Not.*, Boek 8/3, Brussel, Larcier, 1990, (248) 258, nr. 280; F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (237) 237, nr. 400.

¹⁵⁹ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1475, nr. 1383; R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 370.

¹⁶⁰ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 49, nr. 67.

nemen (bv. de notaris of de advocaat)¹⁶¹. In dat geval is een bezoldiging verschuldigd, ook al werd dit niet uitdrukkelijk overeengekomen¹⁶².

4.2. Bedrag

76. De verloning kan bestaan uit een geldelijke vergoeding of een legaat¹⁶³. Blijft het legaat in verhouding tot de werkzaamheden die de testamentuitvoerder heeft verricht, dan zal er geen sprake zijn van een zuiver legaat, maar van een vergoedend legaat¹⁶⁴. Dit is van wezenlijk belang. Een vergoedend legaat maakt immers - net zoals een zuivere bezoldiging - een schuld uit van de nalatenschap en wordt dus aangerekend op de totale massa in plaats van op het beschikbaar deel¹⁶⁵. Een zuiver legaat dient daarentegen te worden aangerekend op het beschikbaar deel en zal bovendien onderworpen zijn aan de erfbelasting¹⁶⁶.

77. Behoudens een legaat, kan de verloning ook de vorm aannemen van een geldelijke vergoeding. Er zijn twee opties: ofwel bepaalt de testator zelf de vergoeding (hetzij een bepaald bedrag, hetzij een percentage van de bruto nalatenschap), ofwel bepaalt hij dat de rechter het bedrag van de vergoeding dient vast te stellen¹⁶⁷. De rechter kan in elk geval het voorziene bedrag niet verminderen¹⁶⁸.

Clausule nr. 8 – Verloning forfaitair bedrag

“Aan voornoemde testamentuitvoerder ken ik een ereloon toe van X euro, te verhogen met de door hem gemaakte kosten”.

Clausule nr. 9 – Verloning X-% bruto-activa

“Aan voornoemde testamentuitvoerder ken ik een ereloon toe gelijk aan X-% van de bruto-activa van mijn nalatenschap. Daarnaast ontvangt hij de door hem gemaakte kosten”.

¹⁶¹ C. DE BUSSCHERE, “Enkele aspecten van de vergoeding van de testamentuitvoerder” (noot onder Brussel 13 november 2006), *TBBR* 2007, (639) 640, nr. 4.

¹⁶² Brussel 13 november 2006, *TBBR* 2007, 636.

¹⁶³ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (237) 237, nr. 400.

¹⁶⁴ C. DECLERCK, J. DU MONGH, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Mortsel, Intersentia, 2010, 894, nr. 1716.

¹⁶⁵ *Ibid.*

¹⁶⁶ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 52, nr. 73.

¹⁶⁷ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 821, nr. 851.

¹⁶⁸ Gent 9 april 1952, *T.Not.* 1952, 199; R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 372.

Clausule nr. 10 – Legaat

“Aan voornoemde testamentuitvoerder legateer ik een som van drieduizend euro”.

4.3. De verloning en de erfbelasting

78. De aan de testamentuitvoerder toegekende vergoeding wordt in principe niet onderworpen aan de erfbelasting, omdat zij haar oorzaak vindt in feiten na het overlijden¹⁶⁹. Er bestaan echter uitzonderingen.

79. In de eerste plaats moet men rekening houden met het recent verschenen standpunt nr. 16014 van de Vlaamse Belastingdienst (Vlabel)¹⁷⁰ waarin wordt geoordeeld dat de vergoeding als een legaat te beschouwen is indien zij meer bedraagt dan 5% van de waarde van de beheerde (roerende) goederen en dat ze als dusdanig wordt belast in hoofde van de testamentuitvoerder. Bedraagt de vergoeding niet meer dan 5% van de waarde van de beheerde goederen, dan is de vergoeding niet te beschouwen als een legaat. Dit standpunt van Vlabel lijkt mij te streng. Bij kleine nalatenschappen zal een redelijke vergoeding voor de testamentuitvoerder immers al gauw meer bedragen dan 5%. Dit is niet billijk.

80. Ten tweede wordt de vergoeding steeds als een belastbaar legaat beschouwd indien deze vergoeding niet uit een geldsom, maar uit een goed van de nalatenschap bestaat. Dit geldt ongeacht de waarde van het goed¹⁷¹.

81. De verschuldigde erfbelasting komt ten laste van de testamentuitvoerder, tenzij er door de testator een andersluidende beschikking in het testament werd opgenomen¹⁷².

¹⁶⁹ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (237) 241, nr. 407.

¹⁷⁰ Vlabel, standpunt nr. 16014 van 8 februari 2016.

¹⁷¹ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (237) 241, nr. 407.

¹⁷² C. DECLERCK, J. DU MONGH, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Mortsel, Intersentia, 2010, 894, nr. 1716.

AFDELING III. TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

Hoofdstuk 1. Inleiding

82. Vaak neemt de testator in zijn testament de bepaling op dat hij aan de testamentuitvoerder “de meest uitgebreide bevoegdheden zoals toegestaan door de wet” toekent¹⁷³. Maar wat houdt dit dan precies in? Zoals reeds gezegd, is de testamentuitvoerder geen vereffenaar¹⁷⁴. De taken en bevoegdheden van de testamentuitvoerder zijn vrij beknopt en onduidelijk in het Burgerlijk Wetboek beschreven¹⁷⁵.

83. Uit artikel 1031 BW kan er worden afgeleid dat de bevoegdheden van de testamentuitvoerder in grote lijnen tweeledig zijn: enerzijds moet hij bewarende maatregelen nemen en anderzijds staat hij in voor de uitvoering van het testament¹⁷⁶. Voor de eerste taak is het minder van belang dat de testamentuitvoerder bezitsrecht heeft. Voor de tweede taak speelt het hebben van bezitsrecht daarentegen wel een belangrijker rol, zoals hierna zal blijken¹⁷⁷.

84. In deze afdeling worden de verschillende taken en bevoegdheden van de testamentuitvoerder nader bekeken. Daarnaast wordt er ook nagegaan in welke mate de testator de bevoegdheden van de testamentuitvoerder kan uitbreiden of inperken.

Hoofdstuk 2. Bewarende maatregelen

85. Een eerste opdracht van de testamentuitvoerder is het nemen van bewarende maatregelen, ongeacht of hij bezit heeft of niet¹⁷⁸. Artikel 1031 BW legt de testamentuitvoerder de verplichting op de zegels te doen leggen en een boedelbeschrijving te laten opmaken¹⁷⁹. Daarnaast kan de testamentuitvoerder ook nog andere bewarende maatregelen nemen.

86. Door het nemen van bewarende maatregelen kan de testamentuitvoerder preventief

¹⁷³ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 37, nr. 34.

¹⁷⁴ A. VANDEWIELE, “Oude dagregelingen in de notariële praktijk” in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 102, nr. 41.

¹⁷⁵ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1031 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 187, nr. 1.

¹⁷⁶ K. SOMERS en N. LABEEUW, “Het beheer van de onverdeeldheid tijdens de procedure vereffening-verdeling”, *TEP* 2016, (177) 184, nr. 19.

¹⁷⁷ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 37, nr. 34.

¹⁷⁸ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 358.

¹⁷⁹ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1454, nr. 1358.

optreden om de testamentaire beschikkingen veilig te stellen¹⁸⁰.

§1 Het verzegelen van de nalatenschap

87. Artikel 1031, eerste lid BW verplicht de testamentuitvoerder in de eerste plaats de zegels te doen leggen indien er zich onder de erfgenamen minderjarigen, beschermde personen die krachtens artikel 492/1 BW onbekwaam zijn verklaard om de nalatenschap te aanvaarden of afwezig zijn bevinden¹⁸¹. Deze verplichting geldt zowel voor de testamentuitvoerder met bezitsrecht, als voor de testamentuitvoerder zonder bezitsrecht¹⁸².

88. Heeft de minderjarige of de beschermde persoon reeds een wettelijk vertegenwoordiger, dan rust deze verplichting niet meer op de testamentuitvoerder¹⁸³. Uit de samenlezing van artikel 1031, eerste lid BW en artikel 1150 Ger.W. vloeit immers voort dat in dit geval de verplichting op de vertegenwoordiger rust.

89. Daarnaast *moet* de testamentuitvoerder de zegellegging vorderen telkens wanneer dit vereist is voor de goede en trouwe uitvoering van het testament, bijvoorbeeld omdat er een gevaar bestaat voor verduistering of verlies¹⁸⁴. Dit volgt uit de samenlezing van het eerste en vierde lid van artikel 1031 BW¹⁸⁵. Laat hij na op te treden, dan kan hij hiervoor aansprakelijk worden gesteld¹⁸⁶.

90. Buiten de in de wet bedoelde gevallen *mag* de testamentuitvoerder de zegellegging vorderen. Hij put dit algemeen recht uit artikel 1148, 4° Ger.W. en de erfgenamen kunnen zich daar niet tegen verzetten¹⁸⁷. Dit is een interessant middel in de volgende situatie: de testamentuitvoerder met bezitsrecht kan het sterfhuis betreden om het testament en andere documenten in veiligheid te brengen. Wanneer hij echter is aangesteld in een eigenhandig of een internationaal testament, dan dient hij eerst de inbezitstelling van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te bekomen. In dat geval zal de zegellegging een snellere maatregel zijn om de

¹⁸⁰ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 187, nr. 1.

¹⁸¹ F. BUYSENS, "Testamentuitvoerder/Vergoeding" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 225, nr. 379.

¹⁸² A. VAN ORTOY, *Manuel de l'exécuteur testamentaire*, Brussel, Bruylant, 1934, 59, nr. 62; A. VANDEWIELE, "Oude dagregelingen in de notariële praktijk" in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 103, nr. 42.

¹⁸³ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 37, nr. 36.

¹⁸⁴ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 188, nr. 2.

¹⁸⁵ Artikel 1031, vierde lid BW: "Zij dragen zorg dat het testament wordt uitgevoerd".

¹⁸⁶ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 37, nr. 36.

¹⁸⁷ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 188, nr. 2.

nalatenschap veilig te stellen¹⁸⁸.

91. Het is niet mogelijk dat de testator de testamentuitvoerder geldig ontslaat van zijn plicht tot het verzegelen van de nalatenschap in de gevallen waarin deze door de wet is voorzien (art. 1152, eerste lid Ger.W.)¹⁸⁹.

92. Werd de zegellegging reeds gevorderd door en toegestaan aan de erfgenamen of legatarissen, dan mag de testamentuitvoerder bij de verrichting aanwezig zijn (art. 1152, vierde lid Ger.W.)¹⁹⁰.

93. Ten slotte heeft de testamentuitvoerder krachtens artikel 1167 Ger.W. het recht om de ontzegeling te vorderen voor de vrederechter¹⁹¹. Vordert een andere persoon de ontzegeling, dan moet er aan de testamentuitvoerder een aanmaning worden gericht om bij de ontzegeling tegenwoordig te zijn (art. 1167 Ger.W.)¹⁹².

§2 De boedelbeschrijving

94. De wet bepaalt daarnaast dat de testamentuitvoerder in tegenwoordigheid van de vermoedelijke erfgenaam een boedelbeschrijving doet opmaken van de goederen van de nalatenschap (art. 1031, tweede lid BW)¹⁹³. Deze verplichting rust opnieuw zowel op de testamentuitvoerder met bezitsrecht, als op de testamentuitvoerder zonder bezitsrecht¹⁹⁴.

95. Deze verplichting heeft een dubbele doelstelling: enerzijds dient de inventaris als uitgangspunt voor het beheer van de testamentuitvoerder met bezitsrecht, anderzijds laat zij ook toe om na te gaan in hoeverre de legaten en beschikkingen uitvoerbaar zijn¹⁹⁵.

96. De erfgenamen of de algemene legatarissen kunnen de testamentuitvoerder niet beletten

¹⁸⁸ *Ibid.*

¹⁸⁹ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 359.

¹⁹⁰ *Ibid.*

¹⁹¹ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 189, nr. 5.

¹⁹² *Ibid.*

¹⁹³ J. SIMON, *L'exécuteur testamentaire: exposé critique de la doctrine et de la jurisprudence belges et françaises*, Brussel, Bruylant, 1917, 127, nr. 120; A. VAN ORTOY, *Manuel de l'exécuteur testamentaire*, Brussel, Bruylant, 1934, 61, nr. 64.

¹⁹⁴ Luik 26 april 1910, *RPNB* 2010, 328.

¹⁹⁵ A. VANDEWIELE, "Oude dagregelingen in de notariële praktijk" in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 102, nr. 41.

tot deze bewarende maatregel over te gaan¹⁹⁶. Indien erfgenamen weigeren mee te werken aan een regelmatig door de testamentuitvoerder gevorderde boedelbeschrijving, kan de vrederechter de erfgenamen op grond van artikel 1184 van het Gerechtelijk Wetboek dwingen om aan de boedelbeschrijving mee te werken onder de verbeurte van een dwangsom¹⁹⁷.

97. Bovendien kan noch de testator, noch de erfgenamen of algemene legatarissen de testamentuitvoerder geldig vrijstellen van de verplichting om een boedelbeschrijving te laten opmaken¹⁹⁸. In de praktijk gebeurt het regelmatig dat de testamentuitvoerder nalaat een boedelbeschrijving te laten opmaken met het risico om achteraf aansprakelijk te worden gesteld¹⁹⁹.

98. Er wordt in de wet niet voorzien binnen welke termijn de boedelbeschrijving moet worden opgemaakt²⁰⁰. Gelet op de verplichting om binnen het jaar rekening en verantwoording te moeten afleggen van zijn beheer, wordt aangenomen dat de testamentuitvoerder ook binnen die termijn de boedelbeschrijving moet laten opmaken²⁰¹.

99. De testamentuitvoerder kan zich in principe rechtstreeks, zonder voorafgaande machtiging van de vrederechter, tot een notaris wenden om het opstellen van de boedelbeschrijving te vorderen (art. 1177, tweede lid Ger. W.)²⁰². Aan wie de keuze van de notaris toekomt, wordt bepaald in artikel 1178 Ger.W.²⁰³.

§3 Andere bewarende maatregelen

100. Tot slot dient de testamentuitvoerder ook andere bewarende maatregelen te nemen indien de uitvoering van de wilsbeschikkingen dit vereist²⁰⁴. Indien hij dit niet doet, kan hij zijn aansprakelijkheid in het gedrang brengen²⁰⁵.

¹⁹⁶ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 361.

¹⁹⁷ T. VAN SINAY en J. VERSTAPPEN, *Boedelbeschrijvingen inzake familiaal vermogensrecht en faillissementen*, Gent, Mys & Breesch, 1993, 50, nr. 96.

¹⁹⁸ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 189, nr. 7.

¹⁹⁹ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 38, nr. 36.

²⁰⁰ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 190, nr. 8.

²⁰¹ J-F. VAN DROOGHENBROECK en C. DE BOE, *L'inventaire in Rép. Not.*, Boek 13/1, Brussel, Larcier, 2012, 61, nr. 37.

²⁰² D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 190, nr. 8.

²⁰³ *Ibid.*

²⁰⁴ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 38, nr. 36.

²⁰⁵ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 190, nr. 10.

101. In de rechtsleer vinden we een aantal voorbeelden: het initiatief nemen een curator te laten benoemen bij een onbeheerde nalatenschap (art. 813 BW)²⁰⁶ of de verjaringstermijn van schuldvorderingen stuiten indien de situatie dit noopt en voor zover dit in het belang is van de legatarissen²⁰⁷.

Hoofdstuk 3. De uitvoering van het testament

§1 De algemene opdracht om het testament te laten gelden

102. De testamentuitvoerder dient te waken over de uitvoering van het testament. Uit deze algemene opdracht volgt de plicht om het testament op te sporen en de legatarissen op te zoeken en te verwittigen, alsook om de geldigheid van het testament te verdedigen indien dit wordt betwist²⁰⁸.

103. Naast dit ‘interventierecht’ in verband met de geldigheid van het testament, kan de testamentuitvoerder ook tussenkomen in elke procedure waarin (een onderdeel van) het testament of de uitvoering ervan ter sprake zijn, alsmede in de procedure waarin de belangen van de legatarissen in het geding zijn²⁰⁹.

§2 De eigenlijke uitvoering van het testament

104. Artikel 1031, vierde lid drukt de belangrijkste bevoegdheid van de testamentuitvoerder uit: het uitvoeren van het testament. Het is hier dat het bezitsrecht een belangrijke rol speelt. De testamentuitvoerder zonder bezitsrecht is niet bevoegd om daden van rechtstreekse tenuitvoerlegging te stellen²¹⁰. In dat geval moet hij trachten indirect bepaalde daden te laten uitvoeren²¹¹.

²⁰⁶ E. VAN HOVE, *Vereffening en verdeling van gemeenschap en nalatenschap*, Brugge, Druk.Papuros, n.d., 245.

²⁰⁷ K. SOMERS en N. LABEEUW, “Het beheer van de onverdeeldheid tijdens de procedure vereffening-verdeling”, *TEP* 2016, (177) 184, nr. 19.

²⁰⁸ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 362; F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 225, nr. 379.

²⁰⁹ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1031 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 192, nr. 13.

²¹⁰ C. DECLERCK, J. DU MONGH, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Mortsels, Intersentia, 2010, 891, nr. 1710.

²¹¹ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 38, nr. 38.

2.1. Uitkeren van de legaten

105. De testamentuitvoerder is er in de eerste plaats toe gehouden te zorgen voor de uitvoering van de legaten, zowel de roerende als de onroerende²¹². Hij kan daartoe een vordering instellen tegen de erfgenamen²¹³.

106. Indien het gaat om een testamentuitvoerder met bezitsrecht over de roerende goederen die het voorwerp van de legaten uitmaken, dan is hij in staat om deze legaten zelf uit te keren door de gelegateerde gelden en goederen aan de legatarissen af te geven of te betalen²¹⁴. De testamentuitvoerder mag hiertoe de in de nalatenschap aanwezige gelden gebruiken en kan met dit doel ook de schuldvorderingen van de testator innen²¹⁵. Artikel 1031, derde lid BW laat de testamentuitvoerder bovendien toe om de roerende goederen te doen verkopen indien het vereiste geld om de legaten uit te keren of om de extrapatrimoniale beschikkingen te voldoen, niet voorhanden is²¹⁶.

107. De testamentuitvoerder is niet de eigenaar van de goederen, waardoor de tussenkomst van de erfgenamen en de algemene legatarissen noodzakelijk is²¹⁷. Aangezien zijn tussenkomst beperkt is tot de feitelijke overdracht van het voorwerp van de legaten aan de legatarissen, moet hij de juridische afgifte in de eigenlijke zin vragen aan degenen die het bezit hebben en dit kunnen overdragen, met name aan de erfgenamen of algemene legatarissen²¹⁸. Indien zij hun toestemming weigeren, kan de testamentuitvoerder het legaat pas uitkeren nadat de begunstigde van dit legaat tegen de erfgenamen of algemene legatarissen de vordering tot afgifte heeft ingesteld²¹⁹.

108. Het wettelijk mandaat van de testamentuitvoerder omvat niet het recht om de vordering tot herroeping van het legaat wegens de niet-ervulling van de lasten in te roepen²²⁰. Hij heeft evenmin de bevoegdheid om te oordelen of de voorwaarden vervuld zijn om iemand als

²¹² J. SIMON, *L'exécuteur testamentaire: exposé critique de la doctrine et de la jurisprudence belges et françaises*, Brussel, Bruylant, 1917, 150, nr. 145; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, "Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)", *TPR* 2013, (175) 816, nr. 842.

²¹³ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 193, nr. 17.

²¹⁴ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 363.

²¹⁵ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 194, nr. 18.

²¹⁶ A. VANDEWIELE, "Oude dagregelingen in de notariële praktijk" in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 104, nr. 46.

²¹⁷ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 313, nr. 3.

²¹⁸ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 194, nr. 19.

²¹⁹ *Ibid.*

²²⁰ Rb. Oudenaarde 25 april 1951, *T.Not.* 1951, 225.

algemene legataris te beschouwen²²¹.

2.2 Verkoop van de goederen

109. De wet laat de testamentuitvoerder enkel toe om de roerende goederen te *doen* verkopen indien het vereiste geld om de legaten uit te keren niet voorhanden is (art. 1031, derde lid BW)²²². Ook de testamentuitvoerder zonder bezitsrecht kan dit recht uitoefenen²²³.

110. De testamentuitvoerder kan in geen geval de goederen van de erfenis zelf verkopen²²⁴. Hij kan evenmin de verkoopswijze of de verkoopsvoorwaarden bepalen²²⁵. De testator kan hem dit recht ook niet toekennen²²⁶.

111. Aangezien de testamentuitvoerder niet de eigenaar is, moet hij de toestemming krijgen van de erfgenamen of de algemene legatarissen²²⁷. Indien zij hun toestemming weigeren, moet de testamentuitvoerder aan de rechtbank vragen om de verkoop te bevelen²²⁸.

112. De betaling van de prijs kan rechtstreeks in de handen van de testamentuitvoerder geschieden zolang hij bezitsrecht over de goederen heeft²²⁹. Indien de testamentuitvoerder dit bezitsrecht niet heeft, dient de betaling in de handen van de erfgenamen of de algemene legatarissen te gebeuren²³⁰.

113. In beginsel kan de testamentuitvoerder enkel de roerende goederen doen verkopen en niet de onroerende goederen²³¹. Er wordt echter aanvaard dat de testator dit recht uitdrukkelijk in zijn testament kan verlenen²³². De verkoopprijs kan in dit geval evenwel niet rechtstreeks in de handen van de testamentuitvoerder worden betaald aangezien deze verkochte onroerende

²²¹ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 195, nr. 20.

²²² E. VAN HOVE, *Vereffening en verdeling van gemeenschap en nalatenschap*, Brugge, Druk.Papuros, n.d., 246.

²²³ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 364.

²²⁴ A. VAN ORTOY, *Manuel de l'exécuteur testamentaire*, Brussel, Bruylant, 1934, 80, nr. 101.

²²⁵ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 196, nr. 24.

²²⁶ *Ibid.*

²²⁷ C. DECLERCK, J. DU MONGH, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Mortsel, Intersentia, 2010, 891, nr. 1711.

²²⁸ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 313, nr. 3.

²²⁹ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 39, nr. 39.

²³⁰ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 196, nr. 24.

²³¹ *Ibid.*, nr. 28.

²³² Rb. Aarlen 11 juli 1917, *RPNB* 1922, 90.

goederen niet het voorwerp van het bezitsrecht van de testamentuitvoerder kunnen zijn²³³.

Clausule nr. 11 – Verkoop

“De testamentuitvoerder zal toezicht houden over de verkoop van de inboedel en de juwelen”.

2.3. Betaling van de schulden

114. De betaling van de schulden behoort niet tot de opdracht van de testamentuitvoerder. Hij kan niet worden verplicht om de schulden van de nalatenschap te betalen²³⁴. Dit principe werd bevestigd door het Hof van Cassatie²³⁵. Het Hof oordeelde dat de erfgenamen en de algemene legatarissen hiertoe zijn gehouden. Dit is logisch: de testamentuitvoerder is geen eigenaar, maar hij is evenmin een vereffenaar²³⁶. Hij is dan ook niet gehouden tot het betalen van de erfbelasting vanuit civielrechtelijk standpunt²³⁷.

115. De testamentuitvoerder zal *de facto* toch vaak tot de betaling van de schulden van de nalatenschap gehouden zijn²³⁸. Dit is het geval wanneer hij schulden betaalt nadat er in zijn handen beslag werd gelegd of wanneer hij door de erfgenamen stilzwijgend of uitdrukkelijk gemachtigd werd tot het betalen van de schulden²³⁹. Bovendien mag de testamentuitvoerder de schulden die hij zelf rechtsgeldig in de uitoefening van zijn taak is aangegaan, ook betalen met (de opbrengst van de) roerende goederen²⁴⁰. Hierbij kan worden gedacht aan de kosten van verzegeling en inventaris, kosten van de begrafenis, ...²⁴¹.

2.4. Innen van de schuldvorderingen

116. Enkel de testamentuitvoerder met bezitsrecht kan de schuldvorderingen innen zolang het bezitsrecht duurt. De testamentuitvoerder zonder bezitsrecht kan dit niet²⁴².

²³³ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1031 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 197, nr. 28.

²³⁴ *Ibid.*, 29.

²³⁵ Cass. 5 mei 1970, JT 1970, 375.

²³⁶ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 40, nr. 42.

²³⁷ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 366.

²³⁸ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1031 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 198, nr. 31.

²³⁹ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 40, nr. 43.

²⁴⁰ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 226, nr. 381.

²⁴¹ *Ibid.*

²⁴² E. VAN HOVE, *Vereffening en verdeling van gemeenschap en nalatenschap*, Brugge, Druk.Papuros, n.d., 246; C. DECLERCK, J. DU MONGH, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Mortsel, Intersentia, 2010, 891, nr. 1712.

117. Deze bevoegdheid geldt evenwel alleen voor de schuldvorderingen die vóór het overlijden van de testator zijn ontstaan²⁴³. De testamentuitvoerder mag deze schuldvorderingen laten gelden en de betalingen innen om de uitkering van de roerende legaten te verzekeren. Nadien is hij geldig bevrijd ten aanzien van de erfgenamen²⁴⁴. De bevoegdheid van de testamentuitvoerder strekt zich niet uit tot de schuldvorderingen die na het overlijden van de testator zijn vervallen²⁴⁵. Hij heeft dus bijvoorbeeld niet de bevoegdheid om een vordering in te stellen tot betaling van achterstallige huurgelden die vervallen zijn na het overlijden van de erflater²⁴⁶.

118. Dit alles betekent niet dat de testamentuitvoerder het recht heeft om een vordering in te stellen tegen een weigerachtige debiteur²⁴⁷. Alleen de erfgenamen of de algemene legatarissen zouden dit kunnen²⁴⁸. Er wordt wel aangenomen dat de aansprakelijkheid van de testamentuitvoerder in het gedrang kan komen indien een vordering door zijn nalatigheid verjaart of verloren gaat²⁴⁹.

2.5. Het (doen) uitvoeren van de extrapatrimoniale beschikkingen

119. Hoewel het Burgerlijk Wetboek het niet uitdrukkelijk bepaalt, dient de testamentuitvoerder zorg te dragen voor de uitoefening van de extrapatrimoniale beschikkingen die in het testament zijn opgenomen²⁵⁰. Voorbeelden van deze extrapatrimoniale beschikkingen zijn onder andere: het regelen van de begrafenis op een bepaalde wijze en plaats, het oprichten van een bepaald monument of graf, het vernietigen van bepaalde papieren of documenten, ...²⁵¹.

120. De testamentuitvoerder met bezitsrecht kan deze extrapatrimoniale beschikkingen rechtstreeks uitvoeren met de gelden van de nalatenschap die hij voorhanden heeft²⁵². Krachtens artikel 1031, derde lid BW heeft hij de mogelijkheid om in geval van onvoldoende middelen

²⁴³ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 198, nr. 33.

²⁴⁴ *Ibid.*

²⁴⁵ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 313, nr. 4.

²⁴⁶ Vred. Hamme 5 september 1989, *T.Vred.* 1991, 47.

²⁴⁷ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 366.

²⁴⁸ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 199, nr. 34.

²⁴⁹ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, (21) 40, nr. 44.

²⁵⁰ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 313, nr. 5.

²⁵¹ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 195, nr. 22.

²⁵² A. VANDEWIELE, "Oude dagregelingen in de notariële praktijk" in L. WEYTS en C. CASTELEIN (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, (77) 104, nr. 44.

de roerende goederen te laten verkopen²⁵³. Hij kan tevens een vordering tot uitvoering instellen tegen de erfgenamen en, desgevallend, de legatarissen²⁵⁴. In dringende gevallen mag de testamentuitvoerder zelf de kosten voor de uitvoering van de beschikkingen voorschieten en kan hij deze door de nalatenschap laten terugbetalen zodra dit mogelijk is²⁵⁵.

Clausule nr. 12 – Funeraire instructies

“Ik wil gecremeerd worden en ik wil dat mijn assen worden uitgestrooid in een bosrijke omgeving. Ik wens geen kerkelijke dienst. Ik stel mijn zoon X aan als testamentuitvoerder om dit uit te voeren”.

2.6. De aangifte van de nalatenschap

2.6.1. Verplichting tot de aangifte van de nalatenschap?

121. Artikel 3.3.1.0.5 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit²⁵⁶ stipuleert dat de verplichting tot aangifte van de nalatenschap rust op de erfgenamen, de algemene legatarissen en de begiftigden²⁵⁷. De testamentuitvoerder is niet verplicht om de fiscale aangifte van de nalatenschap in te dienen²⁵⁸. Het is vanzelfsprekend dat hij wel verplicht is om de aangifte in te dienen als hij ook één van de in artikel 3.3.1.0.5. VCF bedoelde hoedanigheden heeft²⁵⁹.

2.6.2. Gerechtigd tot de aangifte van de nalatenschap?

122. De rechtsleer is daarentegen verdeeld over de vraag of de testamentuitvoerder gerechtigd is om die aangifte te doen. Volgens de klassieke rechtsleer is hij op grond van artikel 3.10.4.4.3. VCF²⁶⁰, dat betrekking heeft op de aansprakelijkheid voor de erfbelasting tegenover de Staat, gerechtigd om de aangifte in te dienen, en dat de door hem ingediende aangifte de erfgenamen, legatarissen of begunstigden bindt²⁶¹. Hij moet de aangifte met de nodige zorg opmaken, anders kan hij zijn aansprakelijkheid tegenover de erfgenamen, legatarissen, begiftigden en de fiscus in

²⁵³ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 39, nr. 40.

²⁵⁴ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 363.

²⁵⁵ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 1465, nr. 1368; D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1031 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 195, nr. 23.

²⁵⁶ Oud artikel 38 W. Succ.

²⁵⁷ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1031 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 200, nr. 42.

²⁵⁸ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 40, nr. 41.

²⁵⁹ F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 327, nr. 30.

²⁶⁰ Oud artikel 74 W. Succ.

²⁶¹ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1031 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 200, nr. 42.

het gedrang brengen²⁶².

123. Er bestaat echter minderheidsrechtsleer van de hand van NICOLAS GEELHAND DE MERXEM, waarin wordt geoordeeld dat de testamentuitvoerder niet het recht heeft om namens de erfgenamen, algemene legatarissen en begunstigden een aangifte van de nalatenschap in te dienen, tenzij hij daartoe een uitdrukkelijke volmacht heeft bekomen²⁶³. Deze rechtsleer gaat er van uit dat het indienen van een aangifte van een nalatenschap een daad van beheer is met zeer verstrekkende gevolgen voor het vermogen van de erfgenaam (er zal immers erfbelasting berekend en geheven worden) en dat dergelijke daden slechts rechtsgeldig door de eigenaar van het vermogen kunnen worden gesteld²⁶⁴. De eigenaar is niet gebonden door daden van beheer gesteld door een derde (de testamentuitvoerder), tenzij in drie gevallen: wanneer de wet het bepaalt, de eigenaar daartoe volmacht heeft gegeven of de gestelde daden deel uitmaken van de functie waarmee de derde is bekleed²⁶⁵.

124. De argumenten die volgens NICOLAS GEELHAND DE MERXEM kunnen worden ingeroepen *contra* de bevoegdheid om de aangifte in te dienen, zijn dan ook: de ontoereikende tekst van de wet, de ontstentenis van het mandaat en het eigen karakter van de functie van de testamentuitvoerder²⁶⁶.

125. In de opvatting van GEELHAND DE MERXEM is de tekst van de wet ontoereikend. Artikel 3.3.1.0.5 VCF bepaalt dat de verplichting tot aangifte van de nalatenschap rust op de erfgenamen, de algemene legatarissen en de begiftigden²⁶⁷. Daardoor wordt de testamentuitvoerder van de verplichting uitgesloten: *inclusio unius est exclusio alterius*²⁶⁸. Ook artikel 3.10.4.4.3. VCF – dat bepaalt dat de vertegenwoordigers van de erfgenamen, legatarissen en begiftigden, de curators van onbeheerde nalatenschappen, de testamentuitvoerders en alle anderen die tot opdracht hebben of de last op zich hebben genomen de aangifte in te leveren – zou geen soelaas bieden. Volgens GEELHAND DE MERXEM is het punt nu net dat de testamentuitvoerder niet de wettelijke of gerechtelijke opdracht heeft om de aangifte in te dienen, en dat hij bovendien deze last niet op zich kan nemen zonder daartoe door de

²⁶² *Ibid.*

²⁶³ N. GEELHAND DE MERXEM, “Kan een testamentuitvoerder een aangifte van nalatenschap indienen?”, *Not.Fisc.M.* 2011, (22) 31, nr. 46.

²⁶⁴ *Ibid.*, 26, nr. 19.

²⁶⁵ *Ibid.* 26, nr. 21.

²⁶⁶ *Ibid.*

²⁶⁷ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1031 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 200, nr. 42.

²⁶⁸ N. GEELHAND DE MERXEM, “Kan een testamentuitvoerder een aangifte van nalatenschap indienen?”, *Not.Fisc.M.* 2011, (22) 26, nr. 22.

erfgenamen of de algemene legatarissen en erfgestelden te zijn gemandateerd²⁶⁹.

126. Het tweede argument is dat de testamentuitvoerder niet de mandataris van de erfgenamen, legatarissen of erfgestelden is²⁷⁰. De testamentuitvoerder heeft een mandaat *post-mortem*: hij is de mandataris van de testator²⁷¹. De rechtsfiguur van het mandaat vormt dus geen juridische grondslag voor de verplichting of zelfs het recht van de testamentuitvoerder op zich²⁷² om een aangifte van de nalatenschap namens de erfgenamen, algemene legatarissen en erfgestelden in te dienen²⁷³.

127. Ten slotte volgt uit de functie van de testamentuitvoerder niet de (wettelijke) bevoegdheid om een aangifte van de nalatenschap in te dienen. De taak van de testamentuitvoerder bestaat erin te zorgen voor de uitvoering van de uiterste wilsbeschikkingen van de testator²⁷⁴.

128. Het besluit van deze minderheidsrechtsleer is dan ook dat de testamentuitvoerder niet het recht heeft om namens de erfgenamen, algemene legatarissen en de begunstigden een aangifte van de nalatenschap in te dienen, tenzij hij daartoe een uitdrukkelijke volmacht heeft bekomen²⁷⁵.

2.7. De post mortem stichting

129. Onder artikel 28 van de Wet van 27 juni 1921 op de VZW's en de instellingen van openbaar nut²⁷⁶ was het mogelijk om bij testament een stichting in het leven te roepen, die naderhand, mits goedkeuring van de overheid, rechtspersoonlijkheid zou verwerven²⁷⁷. Naar luid van artikel 28, laatste lid van dezelfde wet kon de erflater een testamentuitvoerder met bezitsrecht benoemen 'om zijn uitzichten ten uitvoer te brengen'²⁷⁸.

²⁶⁹ *Ibid*, 27, nr. 26.

²⁷⁰ *Ibid* 28, nr. 32.

²⁷¹ F. BUYSENS, "De testamentuitvoerder" in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 311, nr. 1.

²⁷² d.w.z. wanneer hem niet uitdrukkelijk een mandaat is toevertrouwd.

²⁷³ N. GEELHAND DE MERXEM, "Kan een testamentuitvoerder een aangifte van nalatenschap indienen?", *Not.Fisc.M.* 2011, (22) 29, nr. 37.

²⁷⁴ *Ibid* 29, nr. 38.

²⁷⁵ *Ibid* 31, nr. 46.

²⁷⁶ Wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, *BS* 1 juli 1921.

²⁷⁷ D. VAN GRUNDERBEECK, "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (185) 200, nr. 40.

²⁷⁸ F. BUYSENS, "Testamentuitvoerder/Vergoeding" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 230, nr. 388.

130. Sinds de nieuwe Wet van 2 mei 2002²⁷⁹ wordt niet meer uitdrukkelijk voorzien in de mogelijkheid om een testamentuitvoerder aan te stellen met het oog op de *post mortem* realisatie van de stichting²⁸⁰. Desondanks wordt de stelling verdedigd dat de creatie van de stichting nog steeds aan de testamentuitvoer kan worden opgedragen en dat deze, zonder dat hij zich in rechte dient te voorzien, daartoe al het nodige kan doen²⁸¹. Onder het oude artikel 27, lid 1 van de Wet van 27 juni 1921 kon een stichting zowel bij openbaar, als bij eigenhandig testament opgericht worden. Thans moet een stichting naar luid van artikel 27 op straffe van nietigheid bij authentieke akte worden opgericht, waardoor zulks enkel bij openbaar testament kan gebeuren²⁸².

131. *De lege lata* blijft evenwel het probleem van het principiële gebrek aan bevoegdheid en bezitsrecht van de testamentuitvoerder ten aanzien van een onroerende nalatenschap bestaan²⁸³. Daarom is het aangeraden om geen onroerende goederen in het vermogen dat men toebedeelt aan de stichting te begrijpen²⁸⁴.

Hoofdstuk 4. Het afleggen van rekening en verantwoording

132. Voor deze verplichting – die enkel rust op de testamentuitvoerder met bezitsrecht – wordt verwezen naar wat hierboven werd geschreven (zie *supra*, nrs. 66-70).

Hoofdstuk 5. Uitbreiding van de bevoegdheden

133. Er wordt aangenomen dat de testator de bevoegdheden van de testamentuitvoerder kan beperken²⁸⁵. Of de testator de bevoegdheden kan uitbreiden, is echter betwist. De wetgever beoogde in 1804 slechts een afgezwakte vorm van de figuur zoals zij in het oude recht bestond opdat niet te lang en te zwaar een inbreuk op de rechten van de erfgenamen zou worden

²⁷⁹ Wet van 2 mei 2002 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, *BS* 11 december 2002.

²⁸⁰ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 231, nr. 388.

²⁸¹ B. SARTEAU, “Les fondations privées”, *RNB* 2003, (6) 19.

²⁸² C. DECLERCK, J. DU MONGH, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Mortsel, Intersentia, 2010, 892, nr. 1714.

²⁸³ *Ibid.*

²⁸⁴ F. BUYSENS, “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, (225) 231, nr. 388.

²⁸⁵ R. DILLEMANS, bijgewerkt door A. VAN DEN BOSSCHE en M. DE CLERCQ, *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 367.

gepleegd²⁸⁶.

134. Bepaalde rechtspraak²⁸⁷ en rechtsleer²⁸⁸ is van oordeel dat een uitbreiding van de bevoegdheden van de testamentuitvoerder kan, maar enkel op voorwaarde dat deze verband houdt met het doel van de testamentuitvoering en dat deze niet in strijd is met de bepalingen van openbare orde of andere wettelijke bepalingen²⁸⁹. Dit is mijns inziens de juiste opvatting.

135. Zo hebben we reeds gezien dat de testamentuitvoerder onder andere de bevoegdheid kan krijgen om de onroerende nalatenschap te doen verkopen indien dit nodig is voor het uitkeren van de legaten, evenwel zonder dat de opbrengst rechtstreeks in zijn handen kan worden betaald (zie *supra*, nr. 113)²⁹⁰. Daarnaast kan de testamentuitvoerder ook de schuldvorderingen die zijn ontstaan vóór het overlijden van de testator, innen (zie *supra*, nrs. 116-118).

136. De volgende bevoegdheden kunnen niet worden toegekend aan de testamentuitvoerder: de vereffening-verdeling van de nalatenschap²⁹¹, het bezitsrecht voor een langere termijn dan de wettelijke termijn uitoefenen²⁹², het bezitsrecht op de onroerende goederen uitoefenen²⁹³, het beheren van de goederen die gelegateerd zijn aan minderjarige kinderen²⁹⁴, het vormen van kavels²⁹⁵, het betalen van schulden²⁹⁶, het instellen van een vordering tot uitsluiting van bepaalde erfgenamen²⁹⁷ en het kiezen van de notaris-vereffenaar²⁹⁸.

137. Ten slotte dient het de opmerking dat niets de erfgenamen weerhoudt om na het overlijden van de testator de bevoegdheden van de testamentuitvoerder bij wijze van conventioneel mandaat zelf uit te breiden²⁹⁹.

²⁸⁶ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 817, nr. 844.

²⁸⁷ Bergen (2e k.) 5 december 2005, RTDF 2006, 895.

²⁸⁸ Zie o.m.: J. SACE, *Les testaments (fonds)* in *Rep. Not.*, Boek 8/3, Brussel, Larcier, 1990, (248) 257, nr. 279; F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 314, nr. 6; M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 817, nr. 844.

²⁸⁹ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 41, nr. 46.

²⁹⁰ *Ibid.*, 42, nr. 47.

²⁹¹ Bergen (2e k.) 5 december 2005, RTDF 2006, 895.

²⁹² D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1031 BW” in *Comm.Erf.*, 1997, afl. 15, (185) 203, nr. 47.

²⁹³ Bergen (2e k.) 5 december 2005, RTDF 2006, 895.

²⁹⁴ Brussel 11 februari 1910, *JT* 1910, 828; Rb. Verviers 2 maart 1965, *JL* 1965-66, 291.

²⁹⁵ F. BUYSENS, “De testamentuitvoerder” in W. PINTENS, J. DU MONGH en CH. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (311) 314, nr. 6

²⁹⁶ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 41, nr. 46.

²⁹⁷ Rb. Oudenaarde 25 april 1951, T.Not. 1951, 225.

²⁹⁸ Rb. Gent 12 oktober 1903, *RPNB* 1904, 283.

²⁹⁹ K. SOMERS en N. LABEEUW, “Het beheer van de onverdeeldheid tijdens de procedure vereffening-verdeling”, *TEP* 2016, (177) 184, nr. 19.

Clausule nr. 13 – Uitbreiding bevoegdheid

“Hierbij verleen ik voornoemde testamentuitvoerder de bevoegdheid om mijn woning te doen verkopen indien dit nodig is voor de uitvoering van mijn testament”.

AFDELING IV. DE INZETBAARHEID IN DE PRAKTIJK

Hoofdstuk 1. Algemeen

138. De beperkte (wettelijke) actieradius van de testamentuitvoerder heeft tot gevolg dat deze figuur in de praktijk vaak wordt vergeten. Nochtans kan de aanstelling van een testamentuitvoerder een kennelijke meerwaarde bieden in verschillende situaties.

139. Zo kan de figuur van de testamentuitvoerder worden gebruikt als instrument om eventuele betwistingen tussen de erfgenamen te voorkomen: als neutrale derde persoon kan de testamentuitvoerder een potentieel conflict neutraliseren³⁰⁰.

140. De aanstelling van een testamentuitvoerder kan daarnaast ook tegemoet komen aan de bezorgdheid van de testator voor de niet-uitvoering van zijn testament ten gevolge van de onachtzaamheid, de onwetendheid, het kwaad opzet of zelfs het bedrog van de erfgenamen of de algemene legataris³⁰¹.

141. Ten slotte kan de testamentuitvoerder ook nog een significante meerwaarde bieden in de volgende situaties³⁰². De aanstelling van een testamentuitvoerder kan vooreerst nuttig zijn in het kader van een duo-legaat, waarbij hij dan zal moeten controleren of de caritatieve instelling het legaat besteedt zoals door de testator gewenst. Hij is ook inzetbaar wanneer er zich onder de erfgenamen wils- en of handelingsonbekwamen bevinden³⁰³. Hij kan als neutrale derde ook het conflictpotentieel bij een nalatenschap binnen een nieuw samengesteld gezin doen afnemen. De benoeming kan ook bijzonder nuttig zijn in het kader van een testament met handhavingsbepalingen (zie *infra*, nrs. 142-146) en in het geval van een digitale nalatenschap (zie *infra*, nrs. 147-149)³⁰⁴.

³⁰⁰ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules”, *Themis* 2015, afl. 96, (21) 23, nr. 5.

³⁰¹ D. VAN GRUNDERBEECK, “Artikel 1025 BW” in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, (149) 150, nr. 2.

³⁰² Zonder hierbij exhaustief te zijn.

³⁰³ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk” in BUYSENS, F. en VERBEKE, A. (eds.), *Notariële actualiteit 2014-2015: familie – vastgoed – rechtspersoon – fiscaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 58.

³⁰⁴ *Ibid.*

Hoofdstuk 2. Capita selecta

§1 De testamentaire handhavingsbepalingen

1.1. Algemeen

142. Binnen de huidige testamentaire successieplanning gebeurt het meer en meer dat de erflater ervoor kiest om aan zijn (reservataire) erfgenamen of legatarissen tal van lasten op te leggen³⁰⁵. De erflater zal met het oog op de naleving van deze lasten handhavingsbepalingen opnemen. Het handhaven van de uitvoering van deze lasten kan worden toevertrouwd aan de testamentuitvoerder, aangezien het verzekeren van de naleving van het testament zijn kernopdracht uitmaakt³⁰⁶.

1.2. De alternatieve beschikking

143. Het is een interessante optie om de aanstelling van een testamentuitvoerder te combineren met het mechanisme van de alternatieve beschikking. Dit is een systeem waarbij men in een eerste beschikking meer krijgt dan wat men zou erven volgens de wet, doch mits men een bepaalde voorwaarde, last of modaliteit respecteert die aan het legaat is gekoppeld. In een tweede beschikking krijgt men slechts het wettelijk erfdeel, maar dan zijn er geen lasten aan verbonden³⁰⁷.

144. In voorkomend geval zou de erflater de reservataire erfgenamen via een alternatieve beschikking er toe kunnen aansporen om een ruimere bevoegdheid van de testamentuitvoerder te dulden. Van de erfgenamen die hier niet op ingaan, wordt het erfdeel herleid tot hun reserve³⁰⁸.

1.3. Gehandicapte kinderen

145. Een volgende situatie waarbij de testamentuitvoerder nuttig kan worden aangesteld, is de

³⁰⁵ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 810, nr. 830.

³⁰⁶ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk” in BUYSENS, F. en VERBEKE, A. (eds.), *Notariële actualiteit 2014-2015: familie – vastgoed – rechtspersoon – fiscaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 58.

³⁰⁷ *Ibid.*

³⁰⁸ M. PUELINCKX-COENE, R. BARBAIX en N. GEELHAND, “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, (175) 818, nr. 846.

planning van de nalatenschap van ouders die een gehandicapt kind hebben. Deze ouders kunnen een legaat toekennen aan een derde vertrouwenspersoon, met daaraan gekoppeld de last om voor het gehandicapt kind te zorgen³⁰⁹.

146. Om te waarborgen dat de lasten ook effectief worden uitgevoerd, zou men kunnen opteren voor de aanstelling van een testamentuitvoerder. Het is aangewezen om één of meerdere subsidiaire testamentuitvoerders aan te stellen, aangezien het hier gaat om een last die tijdens het volledige leven van het gehandicapt kind moet uitgevoerd worden³¹⁰. Het is bovendien ook nuttig om, vóór de redactie van het testament, te vragen aan de aangeduide persoon of hij bereid zal zijn om die taak op zich te nemen³¹¹.

§2 De digitale nalatenschap

147. We leven steeds meer in een gedigitaliseerde wereld: Facebook, Twitter, Paypal, homebanking, foto's en andere waardevolle documenten op de personal computer, e-mailaccounts, ... Naast de klassieke nalatenschap, beschikken we steeds meer over een digitale nalatenschap³¹². Dit is het vermogen dat digitaal wordt opgebouwd³¹³.

148. Er bestaat in België weinig aandacht voor de problematiek van de digitale nalatenschap. Nochtans weet elke IT-gebruiker twee dingen zeker: op een dag zal hij sterven en hij zal daarbij een digitale vingerafdruk nalaten³¹⁴. Er bestaan echter een aantal knelpunten bij de *ab intestato* afwikkeling van de nalatenschap: het gebrek aan kennis bij de achtergeblevenen over de digitale nalatenschap, het probleem van de toegang tot de digitale data (men denkt hier voornamelijk aan een login en een paswoord) en de vraag in welke mate de overledene zijn privacy na het overlijden beschermd wenst te zien³¹⁵. Daarom dient het de aanbeveling om hieromtrent testamentaire beschikkingen op te nemen. De notaris zou de cliënten hiervoor moeten

³⁰⁹ J. BAEL, "Planning van nalatenschappen van ouders gehandicapt kind anno 2004" in J. BAEL, R. DEBLAUWE en C. DE WULF, *Familiale vermogensplanning*, Mechelen, Kluwer, 2004, (405) 460, nr. 92.

³¹⁰ *Ibid.*, 465, nr. 106.

³¹¹ *Ibid.*

³¹² E. ADRIAENS, "De digitale nalatenschap", *NJW* 2015, (218) 218, nr. 1.

³¹³ E. ADRIAENS, "De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk" in BUYSENS, F. en VERBEKE, A. (eds.), *Notariële actualiteit 2014-2015: familie – vastgoed – rechtspersoon – fiscaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 59.

³¹⁴ E. ADRIAENS, "De digitale nalatenschap", *NJW* 2015, (218) 225, nr. 29.

³¹⁵ *Ibid.*, 225, nr. 32.

sensibiliseren, bewust maken en informeren³¹⁶. Mensen moeten zich meer bewust worden van hun digitale nalatenschap.

149. Hier is een mooie kans weggelegd voor de notaris om in het kader van het testamentair advies samen met de testator op zoek te gaan naar iemand die over de competenties beschikt om de wensen van de erflater met betrekking tot zijn digitale nalatenschap op te volgen en deze als zijn digitale testamentuitvoerder aan te stellen³¹⁷. Volgens ELISABETH ADRIAENS is er geen wettelijke tegenindicatie om de bevoegdheden van de testamentuitvoerder uit te breiden tot een daadwerkelijke uitvoering van de extrapatrimoniale wensen. Daardoor kan de testamentuitvoerder zelf uitvoering geven aan de laatste wil van de testator³¹⁸.

³¹⁶ E. ADRIAENS, “De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk” in BUYSENS, F. en VERBEKE, A. (eds.), *Notariële actualiteit 2014-2015: familie – vastgoed – rechtspersoon – fiscaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 59.

³¹⁷ *Ibid*; E. ADRIAENS, “De digitale testamentuitvoerder: vind-ik-leuk!”, *Juristenkrant* 2015, afl. 306, (10) 10.

³¹⁸ E. ADRIAENS, “De digitale nalatenschap”, *NJW* 2015, (218) 229, nr. 44.

AFDELING V. ALGEMENE CONCLUSIE

150. De figuur van de testamentuitvoerder kent een lange geschiedenis. Het werd reeds ontwikkeld in de middeleeuwen onder invloed van de toen almachtige Kerk. De testamentuitvoerder, zoals die toen bestond, beschikte over ruime bevoegdheden, waaronder een bezitsrecht van rechtswege. Hij was toen *de facto* de vereffenaar van de nalatenschap.

151. Sinds de inwerkingtreding van het Napoleontisch Burgerlijk Wetboek in 1804 heeft de testamentuitvoerder een veel beperktere bevoegdheid. Hij is in geen geval de vereffenaar van de nalatenschap. Naar huidig recht heeft de testamentuitvoerder eerder een coördinerende en superviserende rol. Hij heeft in hoofdzaak een duale opdracht: enerzijds het nemen van bewarende maatregelen en anderzijds het instaan voor de uitvoering van het testament volgens de wil van de testator. Hij is met andere woorden het voortlevend geweten van de erflater.

152. Ten eerste dient de testamentuitvoerder aldus bewarende maatregelen te treffen, ongeacht of hij bezitsrecht heeft of niet. Zo legt de wet de testamentuitvoerder de verplichting op de zegels te doen leggen en een boedelbeschrijving te laten opmaken. Daarnaast dient de testamentuitvoerder ook andere bewarende maatregelen te nemen indien de uitvoering van de wilsbeschikking dit vereist.

153. Ten tweede heeft de testamentuitvoerder de algemene opdracht om het testament te laten gelden. Daaruit volgt de plicht om het testament op te sporen en de legatarissen op te zoeken en te verwittigen, alsook om de geldigheid van het testament te verdedigen indien dit wordt betwist.

154. Ten slotte dient de testamentuitvoerder het testament uit te voeren. Dit impliceert onder andere: (i) zorgen voor de uitkering van de legaten van roerende goederen, (ii) het doen verkopen van de roerende goederen indien dit noodzakelijk is voor het uitkeren van de legaten, (iii) het innen van schuldvorderingen indien hij bezitsrecht heeft, (iv) het nodige doen voor de uitvoering van de extrapatrimoniale beschikkingen en (v) rekening en verantwoording afleggen.

155. De actieradius van de testamentuitvoerder zal bovendien in belangrijke mate afhangen van de vraag of hij al dan niet bezitsrecht heeft gekregen van de erflater. Zonder bezitsrecht zal de testamentuitvoerder immers geen daden van rechtstreekse tenuitvoerlegging kunnen stellen en zal hij een vordering voor de rechter moeten instellen.

156. De beperkte actieradius van de testamentuitvoerder heeft tot gevolg dat deze figuur in de praktijk vaak wordt vergeten en in de rechtsleer wordt genegeerd. Dit is mijns inziens ten onrechte. Zo kan de testator in de eerste plaats de bevoegdheden van de testamentuitvoerder uitbreiden op voorwaarde dat deze uitbreiding verband houdt met het doel van de testamentuitvoering en dat deze niet in strijd is met de bepalingen van openbare orde of andere wettelijke bepalingen. Zo zou de testamentuitvoerder onder andere de bevoegdheid kunnen krijgen om de onroerende nalatenschap te doen verkopen indien dit nodig is voor het uitkeren van de legaten.

157. Daarnaast kan de testamentuitvoerder een kennelijke meerwaarde bieden in tal van situaties. Zo kan hij als neutrale derde eventuele betwistingen voorkomen of kan hij tegemoet komen aan de bezorgdheid van de van de testator voor de niet-uitvoering van zijn testament ten gevolge van de onachtzaamheid, de onwetendheid, het kwaad opzet of zelfs het bedrog van de erfgenamen of de algemene legataris. De aanstelling van een testamentuitvoerder kan ook bijzonder nuttig zijn in het kader van een duo-legaat of wanneer er zich onder de erfgenamen handelingsonbekwamen bevinden. Ook in het kader van een testament met handhabingsbepalingen of in het geval van een digitale nalatenschap kan de testamentuitvoerder een rol spelen.

158. Bovendien verwacht men in de rechtsleer een renaissance van de figuur van de testamentuitvoerder. Ten eerste zijn er adequate motieven om een testamentuitvoerder aan te duiden. Ten tweede zit het testament in de lift, waardoor de kans op de aanstelling van een testamentuitvoerder groter zal worden. Ten derde kan de aangekondigde hervorming van het erfrecht voor een kentering zorgen door de verhoging van het beschikbaar gedeelte. Ten slotte is er nog een bijzonder maatschappelijk fenomeen dat de heropleving van de testamentuitvoerder in de hand kan werken: de digitale nalatenschap.

159. Als algemeen besluit kan er worden geponneerd dat de testamentuitvoerder zeker en vast nog een toekomst heeft en niet een gewisse dood tegemoet gaat, zoals her en der wordt beweerd.

BIBLIOGRAFIE

Verdragen, wetgeving en beleidsdocumenten

België

Federaal

- Wet van 25 Ventôse jaar XI op het notarisambt, *BS* 16 maart 1803.
- Wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, *BS* 1 juli 1921.
- Wet van 2 mei 2002 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen, *BS* 11 december 2002.
- Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid, *BS* 14 juni 2013.

Vlaanderen

- Decreet van 13 december 2013 houdende de Vlaamse Codex Fiscaliteit, *BS* 21 december 2013.
- Vlabel, standpunt nr. 16014 van 8 februari 2016.

Rechtspraak

België

- Rb. Gent 12 oktober 1903, *RPNB* 1904, 283.
- Brussel 11 februari 1910, *JT* 1910, 828.
- Luik 26 april 1910, *RPNB* 2010, 328.
- Rb. Aarlen 11 juli 1917, *RPNB* 1922, 90.
- Rb. Oudenaarde 25 april 1951, *T.Not.* 1951, 225.
- Gent 9 april 1952, *T.Not.* 1952, 199.
- Rb. Verviers 2 maart 1965, *JL* 1965-66, 291.
- Cass. 5 mei 1970, *JT* 1970, 375.
- Rb. Luik 7 oktober 1977, *JL* 1978-79, 19.
- Rb. Brussel 31 december 1982, *RNB* 1983, 101.
- Vred. Hamme 5 september 1989, *T.Vred.* 1991, 47.

- Antwerpen 29 juni 1998, *TBBR* 1999, 278.
- Bergen (2^e k.) 5 december 2005, *RTDF* 2006, 895.
- Brussel 13 november 2006, *TBBR* 2007, 636.
- Cass. 12 november 2015, C.14.0443.N., *TBBR* 2016, 334.

Rechtsleer

Boeken

- ADRIAENS, E., “De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk” in BUYSENS, F. en VERBEKE, A. (eds.), *Notariële actualiteit 2014-2015: familie – vastgoed – rechtspersoon – fiscaliteit*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 55-62.
- BAEL, J., “Planning van nalatenschappen van ouders gehandicapt kind anno 2004” in BAEL, J., DEBLAUWE, R. en DE WULF, C., *Familiale vermogensplanning*, Mechelen, Kluwer, 2004, 405-528.
- BUYSENS, F., “Testamentuitvoerder/Taak” in VERBEKE, A., BUYSENS, F. en DERYCKE, H. (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, 225-232.
- BUYSENS, F., “Testamentuitvoerder/Aansprakelijkheid” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, 233-236.
- BUYSENS, F., “Testamentuitvoerder/Vergoeding” in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Vermogensplanning met effect na overlijden: erfrecht en testament*, Gent, Larcier, 2005, 237-241.
- BUYSENS, F., “De testamentuitvoerder” in PINTENS, W., DU MONGH, J. en DECLERCK, CH. (eds.), *Patrimonium 2008*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 311-327.
- DECLERCK, C., DU MONGH, J., PINTENS, W. en VANWINCKELEN, K., *Familiaal vermogensrecht*, Mortsels, Intersentia, 2010, 1345 p.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civile belge*, VIII/2, Brussel, Bruylant, 1953, 880-1490.
- DE VOGELARE, T., *Testamenten anno 2013: balanceren op de grenzen van de wilsautonomie*, Brussel, Larcier, 2013, 98 p.
- DILLEMANS, R., bijgewerkt door VAN DEN BOSSCHE, A. en DE CLERCQ, M., *VII Testamenten in Beginselen van Belgisch privaatrecht*, Mechelen, Kluwer, 1971, 514 p.
- GALOPIN, G., *Les donations entre vifs et les testaments*, Luik, Vaillant, 1928, 248 p.

- KLUYSKENS, A., *Beginselen van burgerlijk recht. De schenkingen en testamenten*, Antwerpen, Standaard, 1955, 523 p.
- SACE, J., *Les testaments (fonds) in Rép. Not.*, Boek 8/3, Brussel, Larcier, 1990, 248-262.
- SIMON, J., *L'exécuteur testamentaire: exposé critique de la doctrine et de la jurisprudence belges et françaises*, Brussel, Bruylant, 1917, 271 p.
- VANDEWIELE, A., "Oude dagregelingen in de notariële praktijk" in WEYTS, L. en CASTELEIN, C. (eds.), *Capita selecta notarieel recht*, Leuven, UPL, 2006, 77 – 116.
- VAN DROOGHENBROECK, J-F., en DE BOE, C., *L'inventaire in Rép. Not.*, Boek 13/1, Brussel, Larcier, 2012, 1-163.
- VAN GRUNDERBEECK, D., "Artikel 1025 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, 149-158.
- VAN GRUNDERBEECK, D., "Artikel 1026 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, 159-168.
- VAN GRUNDERBEECK, D., "Artikel 1027 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, 169-172.
- VAN GRUNDERBEECK, D., "Artikel 1028 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, 173-180.
- VAN GRUNDERBEECK, D., "Artikel 1030 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, 183-184.
- VAN GRUNDERBEECK, D., "Artikel 1031 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, 185-204.
- VAN GRUNDERBEECK, D., "Artikel 1032 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, 205-212.
- VAN GRUNDERBEECK, D., "Artikel 1033 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, 213-220.
- VAN GRUNDERBEECK, D., "Artikel 1034 BW" in *Comm.Erf*, 1997, afl. 15, 221-230.
- VAN HOVE, E., *Vereffening en verdeling van gemeenschap en nalatenschap*, Brugge, Druk.Papuros, n.d., 270 p.
- VAN ORTOY, A., *Manuel de l'exécuteur testamentaire*, Brussel, Bruylant, 1934, 147 p.
- VAN SINAY, T. en VERSTAPPEN, J., *Boedelbeschrijvingen inzake familiaal vermogensrecht en faillissementen*, Gent, Mys & Breesch, 1993, 298 p.

Tijdschriften

- ADRIAENS, E., "De testamentuitvoerder in 30 vragen en clausules", *Themis* 2015, afl. 96, 21-54.
- ADRIAENS, E., "De digitale nalatenschap", *NJW* 2015, 218-229.
- E. ADRIAENS, "De digitale testamentuitvoerder: vind-ik-leuk!", *Juristenkrant* 2015, afl. 306, 10.
- DE BUSSCHERE, C., "Enkele aspecten van de vergoeding van de testamentuitvoerder" (noot onder Brussel 13 november 2006), *TBBR* 2007, 639-640.

- GEELHAND DE MERXEM, N., “Kan een testamentuitvoerder een aangifte van nalatenschap indienen?”, *Not.Fisc.M.* 2011, 22-33.
- PUELINCKX-COENE, M., BARBAIX, R. en GEELHAND, N., “Overzicht van rechtspraak – Giften (1999-2011)”, *TPR* 2013, 175-946.
- SARTEAU, B., “Les fondations privées”, *RNB* 2003, 6-60.
- SOMERS, K. en LABEEUW, N., “Het beheer van de onverdeeldheid tijdens de procedure vereffening-verdeling”, *TEP* 2016, 177-185.

Internet

- DECEUNYNCK, F., “Nieuw erfrecht maakt erven voor zorgkinderen gemakkelijker”, 23 december 2016, www.standaard.be/cnt/dmf20161223_02642138.
- X., “Hervorming erfrecht. Meer zekerheid, meer vrijheid”, 23 december 2016, www.demorgen.be/plus/hervorming-erfrecht-meer-zekerheid-meer-vrijheid-b-1482454202391.

BIJLAGEN

Overzicht clausules

Clausule nr. 1	Aanstelling ad nominatim
Clausule nr. 2	Aanstelling qualitate qua
Clausule nr. 3	Substitutie
Clausule nr. 4	Meerdere testamentuitvoerders (met taakverdeling)
Clausule nr. 5	Ruimste bezit
Clausule nr. 6	Einde
Clausule nr. 7	Kosten en vergoeding
Clausule nr. 8	Verloning forfaitair bedrag
Clausule nr. 9	Verloning X-% bruto-activa
Clausule nr. 10	Legaat
Clausule nr. 11	Verkoop
Clausule nr. 12	Funeraire instructies
Clausule nr. 13	Uitbreiding bevoegdheid